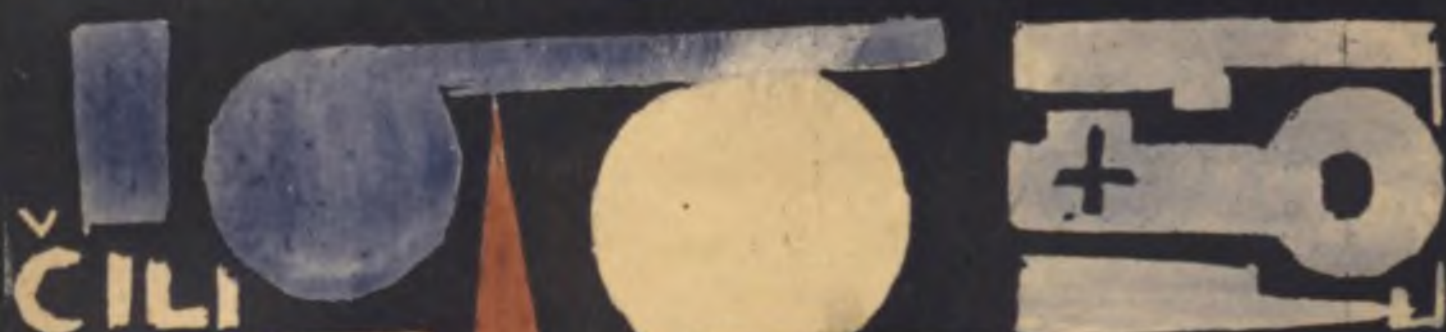

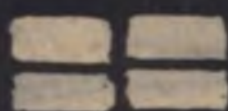
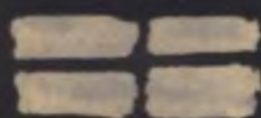
JEROBOAM

ČILI

FINANCE

BEZ ZÁNĚTŮ BLAN
MOZKOVÝCH

KURSY

od června 1922 do září 1925

1. *Sbírka, v červnu 1922.*
 2. *Sbírka, v září 1922.*
 3. ŠESTOV, *Filosofie Tragedie.*
 4. ROSSETTI, *Básně a články, lepty.*
 5. ROSSETTI, *Básně, články, lepty, dřevoryty.*
 6. FRÉMEAUX, *Poslední dnové císařovy.*
 7. *Sbírka v červnu 1923.*
 8. LOBSTEIN, *Merkur, dvanáctero arkán Obchodu.*
 9. *Sbírka, z jara 1925.*
 10. BEAUNIER, *Nejodpornější dobráci.*
 11. JEROBOAM *od Paula Laffita.*
- Dále jsou připraveny:
12. GUARDINI, *Posvátná znamení.*
 13. *Dicta Napoleonská.*
 14. *Kurs dokonalého poslance.*

Bursovni fraseologie

BYLO POZOROVATI MNOHO PRODEJŮ Z PRÁZDNÉ RUKY

JEROBOAM

ČILI FINANCE BEZ

ZÁNĚTU BLAN MOZKOVÝCH

od

PAVLA LAFFITTA

VE STARÉ ŘÍŠI NA MORAVĚ

MCMXXV

P A N U

MATĚJI BARTONÍČKOVÍ .

v Chrudimi,

znalci těchto nauk a pokladníku

DOBŘÉHO DÍLA,

o jehož nové založení horlivě se přičiňuje,

oddaně věnují

VYDAVATELÉ

ALFREDU VALLETOVI

prvnímu vydavateli

NAUK JEROBOAMOVÝCH

z vděčnosti věnuje

druhý vydavatel

ÚVOD.

Tato Jeroboamova slova jeho nauk byla sebrána jedním z jeho přátel; ale Jeroboam měl mnoho přátel a mluvil bez ustání. A tak tato sbírka neobsahuje než několik útržků myšlenky tohoto velikánského a subfilního muže, který vystavoval na odiv u stolů na terasách břicho bez slušnosti a rozumy neuctivé.

Svá zasedání konal v jedné kavárně náměstí Bursy, obklopen žáky, jež bavila jeho pestře měnivá myšlenka a nepředvídané obraty jeho koncepcí. Všecek hovoře, pozoroval jedním posměvačným okem, co nazýval „pokladničkou Phynance“, a otrásaje se smíchem nad vlastními šprýmy, domníval se, že prostorná ta budova viklá se pod jeho sarkasmy.

Jeroboam byl žid jako prorok Eliáš, Spinoza a nebožtík baron Hirsch. A jeho výroky se pociťovaly jaksi

v tomto dvojím lesku, v této dvojí vážnosti račy, která se uměla proslaviti ve spekulacích mystických a v spekulacích finančních. Právě to, že Jeroboam rozřešil v sobě tuto nesrovnatelnost, bylo jeho originalitou. Přece však dlužno uznati, že jeho myšlenka má nechuť k proroctvím a že jeho zásady o finančních manipulacích neplynou z nemírného bažení po zisku. Rád ostatně opakoval: Jsem žid raté (minuvší se svým cílem), — chtěje tím naznačiti, že se mu nedařilo v metafysických koncepcích ani v plodných realizacích finančních.

Nikdy Jeroboam nesnil o tom, aby byl vydán, neboť vždy opovrhoval spisováním. Měl jen jednu ctižádost, a té ještě nevyjádřil než jednou, myslíme, za celého svého života: přál si totiž, aby jeho „myšlenky“ byly vepsány v spirálách na sloupy Bursy jako na obrovské flétny.

Pochopíte, že jsme se nijak nepokusili uvést ve skutek tuto ironickou tužbu. Zdálo se nám, že jsou jiné flétny než sloupy Bursy, a že tyto myšlenky, vystavené na odiv na stránkách knihy, na své čitelnosti jen získají.

Nebudeme si zaťajovati, že dílo takto skládané má do sebe cosi neúplného, ba nesouvislého. K sebrání

*celého mluveného díla Jeroboamova bylo by třeba mít
břicho Falstaffovo a trpělivost nějakého benediktina.
Spíše každý laskavě vezme v úvahu, že to jsou toliko
kvítka kytky, již posvěcujeme památce Jeroboamově.*

*Na konec přiznáme se k jedné obavě. Možná, že tyto
zásady, jimž bylo souzeno býti pomíjejícími, ztratily
mnoho byvše zbaveny zpěvného slova, jež jim dávalo
život; možná, jak se často stává, že jejich hodnotou
bylo břicho jejich autora, jeho srdečnost, jeho veselost
a to, že vypravoval plnou hubou. Bylo-li tomu tak a
byl-li vydavatel tohoto skrovného svazčku napálen,
sednuv na vějičku hrubého sebeklamu, prosili bychom
čtenáře, aby se na něho nehněvali a raději uvážili, že
celá škoda se shrnuje v to: jest o knihu více v knih-
kupeckých výkladech. V těchto dobách, kdy kdekdo
spisuje a kdy nikdo nečte, jest to, přisvědčíte mi, to
nejmenší neštěstí.*

ZÁLEŽITOSTI.

Pravíte, že záležitosti¹⁾ se rozdělují v záležitosti obchodní, průmyslové, hornické, zemědělské? Ani za mák tomu nevěřte. Zálležitosti nemají nic s obchodem, průmyslem nebo zemědělstvím.

Zálležitosti, toť směr ducha. Bývá velikým peněžníkem, kdo by byl prašpatným kupcem nebo neschopným průmyslníkem.

Kdo by se zařídil zemědělcem, neznaje nic z umění země, vydával by se v nebezpečí, že bude rychle zničen; v záležitostech, nějaký houslista, nějaký světák, nějaký clown mohou se skoro do rána státi bohatci.

Věnovati se záležitostem, toť rčení klamavé, svůdné, ale bez jakéhokoliv smyslu. Italové mají slovo „affariste“: my nemáme žádného slova, bychom vyjádřili, co není nějakým stavem, a co jest sotva zaměstnáním. Věnovati se záleži-

¹⁾ V myšlence Jeroboamově na tomto místě lépe by se vyjímalo naše *podniky, podnikání, vlastně spekulace (bursovní)*. Aby se však zachovala konkordance pro další obměny výrazu „affaires“, volili jsme slovo *záležitosti*, při němž dlužno si mysliti konkrétnější záležitosti bursovní na rozdíl od obecnějšího smyslu v Bloyových Exegesích Obecných Rčení.

toštem, bylo by tedy nic nedělati, nebo dělati, na čem by nezáleželo? Často se v nich člověk hodně nalopotí. Nač se však pokoušeti definovati člověka záležitostí a tudíž záležitosti? Zálležitosti, toť metafysika lidské činnosti.

Kterak se kdo stává člověkem záležitostí? Jest ne- snadno, nepohodlno to určití, neboť všechny cesty k tomu vedou. To možno říci, že to není nějaká kariéra, zvláště ne kariéra s nebem otevřeným. Člověk se stává mužem záležitostí, jako se stáváme, dejme tomu, „mrzáky na nohy“. Člověk záležitostí jest vždycky někdo již odbytý, ex-světák. Člověk záležitostí jest obyčejně raté něčeho, leda že by to byl odborník, jenž má dobrodružství za sebou. Svět záležitostí jest jakýsi polosvět.

Zálležitosti jsou mohutným zřídlem poesie, obraznosti, malebna. Geografie měla svého romanopisce v Juliu Verneovi, prehistorie měla svého Rosnyho. I sama geometrie inspirovala spisovatele. Zálležitosti nemají literatury. A přece není látky bohatší, přiměřenější, aby vzbuzovala k smíchu nebo k slzám. Čím jest nějaký zamilovaný příběh nebo vypravování o bitvě, vedle odysseje takového Dufayela, románu krále čokolády? Který velký spisovatel by se první odvážil této prosté lícně: Likér z Velké Kar-

touzy? A kdo se nedohaduje, že by byla z toho podivuhodná epopea? _____

Básník a peněžník, dvě slova, táž osobnost. Peněžníci jsou básníci nevědomí. _____

Obrazy tvoříme slovy; tvoří se však též číslicemi, a ty jsou nejklamavější. _____

Chudý pitomec jest pitomcem, bohatý pitomec jest boháčem. _____

Počestnost jest etiketa (cedulka s nápisem). Jako všechny etikety vydává se v nebezpečí, že se odlepí. Spadne a hned se to nezpozoruje. Když byla nějaký čas šlapána a špiněna, sbírá se a znovu se nalepuje. Slovo „Pochestnost“ jest vždy čitelné. _____

Nedůvěřujte pevným ideám a běžným pravdám, neboť nepohyblivost prvních jest podezřelá, a o druhých nemožno říci, kterými cestami se pustí. _____

Proslulost, hlásal znamenitý Géraudel, jest jméno lištěné stotisíckrát.

VARIACE NA ZNÁMÉ NÁPĚVY.

Záležitosti jsou Záležitosti.

Jestli první člověk, jenž vypustil do světa tento makaronický aforismus, chtěl tím říci, že ze záležitostí jsou všechny citové zřetele vysmýčeny, tu podal důkaz žalostné znalosti psychologie.

Nikoliv, záležitosti nejsou záležitosti, záležitosti nejsou logika a rozum. A jak by byly, když mají své rozmary a svou módu a když zlaté doly mají to neb ono roční počasí jako hranostajová kožešina nebo zvonová sukně, zatím co petrolej a ruský průmysl jsou ostaveny jako mink nebo krinolina, když před tím byly u veliké oblibě?

A poněvadž troje stříbrné doly v Mexiku se špatně vydařily, stává se rozumovou úvahou nebo mystickým cítěním, že se kde kdo odvrací od čtvrtého, který obsahuje ve svém břiše celé jmění nějakého Rothschilda?

Záležitosti nejsou záležitosti, toť boom, toť nesmyslný cval, šílený let, mystická horečka, fetišismus, víra v amulety.

Když jest v módě kaučuk, po šest měsíců každý den vidíme, jak se rodí v Londýně, v New-Yorku nebo v Paříži nová společnost pro pěstování hévéasů. V tomto stavu exaltace uspoleční se sto tisíc stromů na kaučuk; uspoleční se též nevzdělané země, na nichž bude možno stromům těm růsti; neméně uspoleční se i slibnost půdy nebo myšlenky o vzdělávání; vložil by se do toho s dobrým svědomím i klobouk Jussieuův,¹⁾ kdyby obsahoval výtrusy chaluh. Jakmile však zanícení opadne, neshledáte ani tisíc franků pro tytéž plantáže, na nichž se sklízely miliony, a hevea, nacpaná šfávou, nevydá v pozítřku boomu zlato, jež by byla včera přitáhla s jalovou, uschlou lianou!

T ý ž r e f r é n .

Záležitosti, pravíte, jsou záležitosti. By se o tom pochybovalo, stačí vyvolati dva obrazy. Tady, ve velikém chumlu lidí: vřava, křiky, hádka. Co vyjadřuje toto zmítání, toto běsnění? Jest to na Burse zlatý důl, jehož kursy stoupají, stoupají, vzněcujíce žádost, vzrušujíce k šílenství... A hle, na tisíc mil odtud druhý obraz: senegalská krajina, pod tropickým sluncem veliká vypráhlá pláň a kolem dvou nebo tří ne hlubokých děr dvacet černochoů při práci.

Jaký vztah mezi oním zápalem a touto lhostejností, mezi

¹⁾ Jméno několika franc. botaniků.

oním kypěním a tímto lichem? První obraz, toť hodnota v papírech; druhý obraz, toť sám důl. Proč na tisíc mil od dolu jest shon a šílení? Proč nad dolem jest tupost?

To proto, že bursovní záležitosti jsou cit, obraznost, vše, co zůstává v nás snu, nekonečna, neurčita, metafysiky. Jest to naděje a ne reelno.

A když jste takto uvedli v srovnání oba tyto obrazy, můžete je obrátiti a přenést do afrických křovišť práci a činnost kolem některého dolu kvetoucí těžby, zatím co v Paříži akcie tohoto dolu budou opuštěny, znehodnoceny na nejnižší stupeň, zachráněny aspoň od Vlhkých Nohou¹⁾ ziskuchtivostí několika zasvěcenců, tajemných zálesáků, kteří těmto akciím potměšile udržují špatnou pověst nebo chrání se do nich povzbuzovati.

Tento druhý diptych, byť méně častý, jest také zcela pravdivý. To proto, že záležitosti jsou také nejhloupější zalíbení v nejpitomějších pomluvách, zmalomyslnění bez příčiny, vystřízlivění, které si sami děláme, všechna naše náchylnost ke skleslosti, k snadnému zbavení illusí, k přirozené zbabělosti, k strachu.

¹⁾ Café aux pieds humides = kavárna u mokrých nohou (přezdívka pařížská dělnickým kavárnám).

Peníze druhých.

Dumasovo slovo: „Záležitosti (spekulace), toť peníze druhých“, jest zábavná formule; ale jako všechny takové formule neobsahuje než jeden dílec pravdy. Toto slovo značí jistý směr ducha a jistou dobu: nemohlo býti vysloveno leč buržoou 19. věku. Otec Dumas byl by nikdy ne-napsal takového slova; byl by spíše řekl: „Spekulace, toť myšlenky druhých“, a toto slovo, méně pořouchlé, bylo by bývalo spravedlivější. V téže době Proudhon byl by napsal: „Spekulace, toť život druhých“.

Toto slovo Dumasovo, jež vyznačuje jednu dobu, vyznačuje též jednu zemi. Nemohl zbohatnouti leda v zemi jako Francie, kdež ošklivost z peněz odvážně nabytých jest národní ctností. Kdyby byl býval Angličanem, Alexander Dumas byl by býval napsal: „Peníze, toť záležitosti (spekulace) druhých“. Tak často tomu tak bývá!

Rehabilitace.

Brutalita číslic! Který hlupák to řekl! Číslice, brutální, co vás nemá! Nic není objímavějšího, nic mazlivějšího, nic lísavějšího! Číslice není muž, číslice jest žena. Od ženy má svůdnost, zdánlivou upřímnost, umění klamati. Umí lháti s půvabem; i její lži vás uchvacují: mají vzhled upřímnosti,

která vás navnazuje. Číslice, toť velký klíč snů, zřídlo nej-
skvělejších illusí, brána okouzlení, jež nejvíce rozrušují.
Lidé obraznosti, mějte se na pozoru před číslicemi!

Štěstí jest slepé a peníze nezapáchají, praví běžná rčení.
Právě proto bursovní spekulanti usilují o to, by zdokona-
lili způsob, jak se k nim stavěti.

SPRÁVKY VLNĚNÝCH PONOŽEK.

Oběť.

Peníze mají svou zlatou legendu, svou mytologii. Tato podivuhodná vypravování se jmenují Malína, Doly Anzinské, Suez, Živnostenská, Úvěrní, Legionářská, Zemská, Generální pojišťovny atd.

Pokaždé když některý kapitalista upisuje v průmyslové nebo báňské společnosti, tu obětuje několik tisícových bankovek na oltář těchto úsměvných božstev.

Zákon na faráře.

Není snadnější kořisti, aniž oddanější oběti nad čeládku klerikální.¹⁾ Zmítaný všemi víry spekulací, hřebelcovaný všemi bursovními padouchy, strhovaný do všech peněž-

¹⁾ Upozorňujeme, že to překládáme z franciny a že takový praktik jako náš Jeroboam měl jistě doklady k těmto spasitelným odhadům.
Vyd.

ních převratů, vždy napálený, jehož si stále podává kde kdo z ruky do ruky, farář jest velkolepým symbolem fulpy, jenž jako hejl všude sedá na vějičku.

K zjevu tak ustavičnému jsou hluboké příčiny: který psycholog peněžnictví nám vyjeví zákon farářův, kdo nám poví, co mají společného víra a lehkověrnost?

Definice.

Bankér jest člověk, který si zasedne za veliký psací stůl, na němž není nic, a jenž řeší otázku, kterak by dobře mohl stáhnouti do své pokladny peníze farářů.

Podíly zakládajících členů.

Na buržoasních večírcích, na nichž hra snadno bere na sebe tvářnost neřešti, pro peníze, jež možno na nich prohrati, bývá dobrým tónem hra o fazole. Pro většinu francouzských kapitalistů podíly údů zakládajících jest hra o fazole. Odtud nejasné opovržení, jímž pohlíží se ve Francii na podíly zakládajících členů: kapitalisté očekávají, že do této hry průmyslové nebo obchodní spekulace vloží všichni své dobré peníze, zatím co někteří z jejich spoluhráčů hrají s fazolemi. A tak vskutku pro kapitalistu není jiné hodnoty než peníze. Idea, šťastná koncepce, učencův objev, inženýrský vynález? Všechno to jen a jen fazole!

Aforismy o štice.

Znáte klasickou zkušenost se štikou.

Do akvaria, jež příčná skleněná stěna rozděluje ve dvě přihrádky, dá se do jedné štika a do druhé bělice. Jakmile štika tuto kořist uzří, vrhá se na ni a vráží nosem na skleněnou příčnou stěnu. Sotva se vzpamatuje z tohoto prudkého nárazu, štika se rozežene podruhé a zase nosem do přehrádky. Teď můžete již skleněnou stěnu vytáhnouti; bělice bude moci volně se proháněti kolem štiky: tato se jí už netkne. Pro ni bělice jest tabu (posvěcená): žádati si jí, toť dostati do frňáku hroznou ránu. I zdrží se ode dneška a uloží si půst od bělice.

Touto štikou jest náš kapitalista. Když, rozehnav se vztekla po vnadidlu nějakého zlatého dolu, nechal něco šupin v podniku, tu nedává vinu své lehkomyšlnosti nebo své nevědomosti: odsoudí všechny zlaté doly a bude se zdržovati od nynějška upisování. Odtud známé štičí průpovědi: Nic nedávejte na průmyslové podniky; — Nic není tak nebezpečno jako doly; — Nedůvěřujte těžení koloniálnímu; — Jen na potravinách si možno kapsu masťiti; — Vklady jsou příliš vysoké.

Kapitál.

Politická ekonomie rozkřičela jej v proslulé větě: Kapitál jest nahromaděná práce. Doplňte svůj objev, znamenitý pane ekonomisto: kapitál jest práce mnohých nahromaděná jedním.

Sousledek: práce jest kapitál, který se nehromadí.

Přes to však, byť i doplněná, tato definice zůstává nepřesnou. Eh ano, kapitál, toť také čáka, příznivý los, náhoda, pramen, žíla, země oplývající mlékem a stříbr. Jest to Atlantida nebo las dos Estrellas, román, jenž se tiskne v padesáti tisících exemplářích, aniž se ví proč, nebo důl, který vynáší svou miliardu, poněvadž jednoho krásného večera v zapadlém hlubokém mexickém údolí nějaký Indián, povzbuzený k důvěře, vyjevil nějakému prospektorovi bez vindry zlatou žílu, ztracenou od časů Montezumy.

Král zahaleč.

— Neházejte svých vajec do téhož koše, praví francouzský kapitalista.

— Naopak, odpovídá bursián americký, vhodte všechny svoje vejce do téhož koše; ale dohlížejte dobře na koš.

Dohlížeti na koš! Vidno, že p. Carnegie nemluví ke kapitalistům francouzským. Neboť dohlížeti na koš, toť

pracovati, a ve Francii kapitál jest líný. Nikoliv nedostatek iniciativy nebo odvahy; co ho zdržuje, toť lenost.

Odvážlivý, to jest. Vizte ho na Burse, jak vyhazuje a chytá křižující se vejce svého koše. Vejce vystupují, sestupují, a občas některé padá a rozbíjí se. Kejklíř hrá dále svou hru až do posledního. Dělati však kejklířské kousky, to není pracovati.

Kupuje pozemky, obrazy nebo perly v naději, že jejich cena stoupne. Trpělivě vyčkává, spí-li dlouho jeho kapitály. Právě tím se liší od anglických a amerických spekulantů, jejichž realisace jsou vždy hbité. Má za to, že zvláště při penězích štěstí přichází, když se spí. Kdo se však dívá nečinně, jak jeho zlato spí, ten nepracuje.

Kupuje domy, ale má správce, by za něho konal sebe-nepatrnější práce, jichž vyžaduje nějaká nemovitost. Býti domácím pánem s plnomocným správcem, to není pracovati.

Má-li pozemky, tu je pouští v nájem. Pomocí nájemce nebo sedláka zajišťí si své příjmy; ale nežádejte od něho, by se zajímal o svou těžbu. Dívá se, jak druzí pracují, byť s jeho vlastními nástroji, to není pracovati.

A jest-li odvážno půjčiti peníze Rusku, možná, že by to nebyla dobrá práce, ale jisto jest, že to není práce.

Odvážlivý jest, ať se o tom mluví pravý opak. Vynalezl-li průpověď o vejcích v lémže koši, jest to právě proto, že se jeho záliba v dobrodružstvích směřuje tady s jeho leností.

Ký div, že bohatec se rodí znaven, když jeho kapitál představuje tolik nahromaděné práce.

Zlá sudička.

Francouzský kapitalista jest beze sporu ze všech kapitalistů světa nejhřebelcovanější. A to nevyhnutelně a nezadržitelně, neboť jeho porážka za porážkou zakládají se na jakési arithmetické zřejmosti.

Zatím co v Anglii nebo v Americe kapitalista se snaží objeviti nejlepší podnik, ve Francii bývá zvolen neproměnně ten, který mu skýtá nejvyšší účast. Mezi vynálezem, jímž co nevidět bude obnoven průmysl, jenž mu však zajišťuje jen polovinu zisku, a špatným podnikem, který ho připraví o pětasedmdesát procent toho, co do něho vložil, nerozpakuje se a rozhoduje se pro druhý, velkolepější.

Ne že by byl dosti hloupý, by nepochopil, že jest lepší polovina něčeho než tři čtvrti ničeho; naučil se však, že pětasedmdesát procent jest více než padesát procent a podle této pravdy měří všechny spekulace.

Francouzský kapitalista se svým požadavkem pětasedmdesáti procent ztrácí několik desítek milionů ročně; Američan vyzíská v téže době několik set milionů s podíly pětadvacetiprocentními.

Kde objeviti příčiny bludu tak vytrvalého? Asi možno

řici, že má-li každá idea svou vlast, každá spekulace má své podnebí. Francouzské podnebí svědčí ku podivu podnikům nespolehlivým. A přece totéž podnebí jest stejně příznivé rozkvětu plodných myšlének a krásných vynálezů; ale byvše počaty ve Francii, až v Anglii nebo v Americe dostane se jim plného rozvíti.

Poněvadž ethnografická biologie a biologická ethnografie jsou bez moci, by pronikly toto tajemství, tajemství nejprostší, není-liž dobře pokaždé, když filosofie na něco nestačí, uchýliti se zpět k naší pohádkové babičce?

Kolem kolébky Francie, takovou pohádku vypravovaly naše babičky, sešly se všechny dobré víly, rozdávajíce dary svýma lehkýma rukama. Ale zlá víla, již zapomněli pozvat, přišla též, a nemohouc se zmocniti toho, co její sestry daly, chtěla aspoň tyto dary zjalověti: dala Francii do vínku kapitalistu.

Pohádková babička má pravdu: nemá-li Francie ve světě ekonomickém místa, jakého zasluhuje pro důvtip svých vynálezců, pro původnost svých tvůrců, hojnost svých zřidel, rozmanitost svých poloh a, bychom vše řekli jedním slovem, půvab svého genia, tu třeba to přičísti francouzskému kapitalistovi, jeho nevědomosti a jeho ziskuchtivosti.

KŮŇ PHYNANCÍ.

Alfred Jarry, otec Ubu, inspiruje se asi tím, že poesie má svého Pegasa, stvořil koně Phynancí.

Kůň Phynancí, toť moderní vtělení Zlatého Telete, v bohatším však symbolu, v úplnějším obrazu. Skácejme Zlaté Tele, jež ve své nepohyblivé ztrnulosti nedostatečně by představovalo moderní moc peněz, a zaměňme je Koněm Phynancí, jakožto symbolem svižnějším a odstíněnějším.

Kůň Phynancí, toť hubená herka, již zapřahujeme do staré rachotiny akciových společností, toť koníček peněžníkův s náočkami, toť Rossinanta Don Quichottsých zakladatelů společností, toť oslice Sancho Panzů finančního tisku, toť ryzák s čabrakou, jímž se harcuje před akcionáři, toť tlustý valach, jenž táhne v kavalkádě vůz, rozvážející v oběh papírové peníze, toť peršeron ozdobený chocholem, jenž vede průvod padlých peněz, toť neohrožený hřebec, jenž vede hrdě jízdu státního pokladu, toť kobyla státních půjček, toť čistokrevník, představovaný ve vyšším stylu panem Ekonomistou Vznešeným, toť strašná kavalerie směnek.

Kůň Phynancí, toť na politické šachovnici kousek dřeva s koňskou hlavou, symbolisující finance, a touto figurkou

dlužno uměti posunovati v směšných, šprýmovných kombinacích mezi Králem, symbolem Vlády, Dámou, symbolem Vlivů ženských, Věží, symbolem Ozbrojené Moci, a Sedláky, symboly Vlivů Voličských.

A jest též kleprlík Paní Phynance, jehož nesmíme zapomenouti pro důležitou úlohu, již hrá v konírně Phynancí. A jsou ještě jiné herky, a oslice a jiné zebry!

Když se vloží do díla peníze a schopnosti, pracuje se v zemědělství, v průmyslu, v obchodě; když z peněz a schopností vloží se do díla jedno nebo druhé, pracuje se v záležitostech; když se nevloží ani to ani ono, pracuje se v peněžnictví, a to vynáší nejvíce.

Ústrojí bursy.

Ústrojí bursy? Oh! jest velmi prosté, tolik prosté, že, abychom mu našli dokonalého obrazu, třeba sestoupiti až k nevinným hrám. Vzpomeňte si na hru, pojmenovanou „Petříček ještě dýchá“. Hráči, utvořivše kruh, podávají si z ruky do ruky hořící sirku: ten, v jehož rukou shasne, prohrává. Tato velmi nevinná hra, toť celá Bursa. Nějaké akcie stoupají, stoupají, až do chvíle, kdy kurs, nejsa již udržován zpětnými koupěmi, náhle klesne: ten, kdo v této mrzuté chvíli má v ruce cenné papíry, prohrává.

Tato dokonalá podobnost mezi ústrojím Bursy a nejnaivnější z nevinných her vrhá jakési světlo do tohoto světa Bursy, jímž pohrdly *essaie* psychologů. Naráz vnikáme v tajemství ohlušující vřavy Burs; chápeme, proč z domu peněžních spekulantů ozývá se podobný hluk, jak jej slycháváme kolem škol. Chápeme též, že hlavní, jedinou péčí Bursiánů jest zjednatí nové hráče, neboť jakmile si některý z nich spálí čečulky prstů, vyrazí v žalostný křik a utíká k jiné skupině.

A konečně přestáváme se diviti nevědomosti Bursiánů, jakmile zjišťujeme, že potřebují méně znalosti ve svém zaměstnání, než jak třeba v afrických křovištích nějakému Kafrovi nebo nějakému Botokudovi.

Hřbitov Phynancí.

Náš dobrák¹⁾ již nedýchá, náš dobráček jest pohřben. Spí na hřbitově Vlhkých Nohou, jenž jest nekropolí akciových Společností. Poněvadž však Naděje jest původu božského a proto nesmrtelná, důvěřivý náš dobráček se probouzí a znovu ožívá. Proto také vidíme na hřbitově

¹⁾ „*Petit Bonhomme vit encore*“ jest dětská hra, které u nás se říká černý Petříček. Nezbyvalo než překládati slova, neboť hry slovní, celý jejich obsah, nelze česky vyjádřiti. Jest zde řeč o důvěřivých drobných lidech, kteří obyčejně krachy nejvíce utrpí.

Vlhkých Nohou tančili bludičky důvěřivých dobráčků, kteří ještě žijí, a tyto ohníčky odcházejí, přicházejí, vyskakují, sestupují, zažihají se, hoří, hasnou, znovu se zapalují, až se stanou skoro jakýmsi světlem, dříve než zhasnou nadobro. A poněvadž kdysi Lazar vyšel ze svého hrobu, jest v království stínů táž komedie jako na Burse živých; jsou-li tu umělci bledší a jejich hra pitvornější, to proto, že jsme v krajině strašidel. A všechno jest tu do té míry schřadlé, oslabeno, zmenšeno, že se tu mluví haléřově, jak se sluší na velmi staré lidi; jen trošičku a mluvilo by se tam obolově jako u Charona.

Ale v tomto panství mrivých, kde již nic nezůstává z toho, co bylo přesností číslic a neúprosností stanov, kde kapitál upsaný v cenných papírech zmizel; v této nekropoli, kde všechno jest strašidlem, zjevením, přízrakem, stínem nebo chimerou, jedna jediná bytost se zmítá, živoucí a chvějící se: Illuse!

Snadno-li v záležitostech vytvořiti nadšení, jest ještě snadněji vzbuditi malomyslnost. Tato hra na houpačce, toť celá Bursa; toť také všechna štěstěna spekulantů.

Shromáždí se nějaký kapitál určený k tomu, by vytvořil atmosféru nadšení, a to se jmenuje družstvem emisním. Shromáždí se nějaký kapitál určený k tomu, by vytvořil

atmosféru malomyslnosti, a to se nazývá družstvem zpětných koupí. Ale druzí dodělávají se zdaru ještě snadněji než první.

Pro většinu lidí založení společnost znamená dostati od několika osob, zvaných akcionáři, čeho nebylo možno dostati od Státu: krásnou úřadovnu dobře vytápěnou a dobře osvětlovanou, s dobrým křeslem a mastnými honoráři.

Správní rada jest schůzka lidí v jedné a téže místnosti, kteří přicházejí o hodinu později než druzí, kteří musejí odejti o hodinu spíše. Jedni i druzí se potkávají obyčejně na schodišti.

Jsou přes to členové rady, kteří přicházejí v hodinu určenou, a neodcházejí, dokud denní pořádek není vyčerpán: jsou to ti, kteří by lépe udělali, kdyby vůbec nepřicházeli.

Jeden správní úředník spravuje, tři správní úředníci zkoumají, jak nejlépe spravovati, pět správců se hádá o opačných programech, sedm správců žvatlá.

Ve chvíli, kdy máš podepsati upisovací listinu, dej zakladateli tuto prostou otázku: Kolik budete míti správních

úředníků? Odpoví-li sedm, upiš sto franků, odpoví-li tři, pusť se až na tisíc, odpoví-li jednoho, upiš směle deset tisíc.

Anonymní (akciová) společnost umře na anonymnost.

Jediná anonymní (akciová) společnost pracovala se zdarem: Veliká Kartouza.

Účetní jest milost pán Štípl-si akciových společností.

X . . . , jehož jsem znal před pěti lety v hluboké jakési díře, má dnes auto a milenku, byt ve městě a vilu na venkově, a vede pánský život. Proč, byv včera chudákem, má dnes s dostatek, by mohl vystupovati jako boháč? Dědil? Eh! ne. Přátelstvím jednoho bankéře byl ustanoven delegovaným správním úředníkem jakési akciové společnosti. — Eh co, pak nemá než 12.000 franků platu. V tom jest něco jiného. — Ano, v tom vězí něco jiného. A sice to, že vstupuje do Společnosti, uvedl se do ní jako zručný účetní.

Katoblepas:

Dialog.

— Ten Katoblepas . . .

— Co se již tento výmysl Flaubertův napletl obrazností!

— Katoblepas . . .

— Ano, vím, zvíře tak pitomé, že si užívá nohy, aniž toho pozoruje.

— A to nazýváte výmyslem?

— Nemyslím, že by byl kdy který přírodovědec popsal tohoto čtvernožce, ani že by která zoologická, nebo nějaká musejní galerie . . .

— A z toho, že jste ho nikdy neviděl, usuzujete, že ho vůbec není. A spíše než byste uvěřil ve svou krátkozrakost, raději zavrhuje vaše velkého spisovatele.

— Vy tedy věříte v katoblepasa?

— Věřím, poněvadž jsem ho viděl.

— Katoblepasa? Vy jste viděl katoblepasa?

— Viděl jsem ho, povídám vám, zrovna jako vy ho budete moci viděti, ohryzujícího si své obrovské tlapy a připravujícího si takto svůj vlastní pád.

— Jest to šaráda?

— Není to pro nikoho záhadou. Katoblepas, toť veliký úvěrní ústav, jenž má své vklady za základ své peněžní moci, a jenž pitomě sám hubí tyto vklady, svou jedinou oporu, tím že je slepě rozhazuje dychtivě vypůjčujícím dotěráům.

P o j i s t ě č e t b ě.¹⁾

Dvě pravdy jsou dnes plně dokázány.

První pravda dí: Zvítězil-li roku 1870 německý učitel, pak za našich dní německý bankéř připravuje příští vítězství. Kterak o tom pochybovali, uznává-li se všeobecně, že rozvinutím velkého a malého průmyslu, rozšířením zahraničních styků, zdokonalením hospodářského nářadí vzrůstá obyvatelstvo a poskytuje své zemi zámožnost, která přispívá k jeho zesílení?

Odkud však německý bankéř bral toto zlato, jímž se hýbe obchod, toto zlato, jímž se rozmáhá průmysl, kdyžť je známo, že ho neměl? Druhá pravda odpovídá: v pokladnách velkých bankéřů francouzských. Kdo, není-li ekonomem velmi vznešeným, odvážil by se popírat, že právě francouzské úspory dělají bohatství Hamburku a Brém, že právě peníze vkladatelů Francie zbudovaly veliké továrny v Německu a udržovaly jejich činnost?

Z těchto pravd nad sebou ležících vyvodíme tento skvělý závěrek: nynější prospívání úvěrních ústavů jest proti zbohatnutí a zmohutnění Francie. Kdo nevidí, otevře-li dobře oči, že právě v tržištních velikých sálech úvěrních ústavů připravují se naše budoucí porážky? A když nedávno v generálním shromáždění president správní rady Lyonské Úvěrní Banky vykládal beze studu důvody, jež

¹⁾ Lysis, *Les Kapitalistes français contre la France*.

ho mají k tomu, by nepodporoval našich národních průmyslových podniků a by zlato své banky vyvážel, netřeba býti velkým učencem, bychom se dohadli, že v duchu tak podivínském takový Henri Germain více učinil k oslabení své vlasli než všichni Germáni dohromady.¹⁾

B ř i c h o P h y n a n c e .

Jes to v Australasii či ve Střední Africe onen nárudek, jenž, mať si účinky a příčiny, učinil z břicha sídlo všech emocí (vznětů a dojmů) a vtělil Strach v jakéhosi dřevěného boha, jenž není než hrubým obrazem břicha, jehož neklidným okem jest pupek? Byl-li sesutím této víry tento břichatý bůžek odklizen do musea náboženských ikon, žádám, by se mu poskytlo útulku v nějaké Burse jako v chrámu, který mu sluší nejlépe. Pro všechny bude vyjadřovati tu

¹⁾ Tyto řádky vyšly v *Merkure de France* tři léta před válkou. Od té doby p. Anatole de Monzie, vyzdvihuje slova: „naše budoucí porážky“, vyčítal jejich autoru, že byl špatným prorokem. Nuže, v červnu 1920 p. André Lefèvre, ministr Války, v jedné řeči ve sněmovně připomínal, že Francie by se byla málem probudila poražena. Vezmou-li se v úvahu rozdily, jež přináší fakt ukončený, tato řeč nezdá se příliš rozdílnou od tohoť slova Jeroboamova, jež vyvolává na paměť Chagleroi, deset departementů zaplavených nepřátely, a tu nekonečnou válku. Ovšem že heroismus národa zvítězil nade všemi chybami, nahromaděnými v minulosti; ale třeba přiznati, že tyto chyby byly, a naše peněžní aristokracie má si z toho vzíti naučení.

svrchovanou myšlenku, že břicho jest makavým sídlem všech peněžních hnutí, a porazí takto protivný blud, příčinu tolika finančních převratů, jenž přisuzuje rozumu nějaký vliv na osudy kursovních záznamů. Všem, kdož toho denně zapomínají, připomene, že jest-li mozek nástrojem předvídavosti a výpočtů, na Burse jedině břicho předsedá hrám stoupání a poklesu.

Neměla-liž hantýrka zákulisí, která jest věštivým jazykem jako všechny hantýrky, intuici této pravdy, když v XVIII. století dávala jméno „zlatých břich“ těm, kteří zastávali při divadle úřad finančníků?

Činnost sesiluje a rozvíjí orgán: zvyšuje čelo mystitelovo a zaokrouhluje břicho finančnickovo.

D á m a P h y n a n c í .

Pravdou-li, že veliké tajemství peněžních realizací záleží v známostech a sblíženích, zdálo by se, že žena by měla vynikati v umění finančním. Není tomu tak ani dost málo, — a přece, i když by neznala naprosto ničeho z ekonomie, měla by vše, čeho třeba, by se zdarem pracovala v tomto oboru.

Ostatně, vždyť pracuje v tom se zdarem, arci prostředky, jež jsou jí vlastní, smím-li tak říci. Tajemná moc Dámy Phynancí zakládá se na chlípnosti peněžníků; neboť každý

peněžník, pocházejí ze žida, jest vilný jako kozel. Právě proto Dáma Phynancí není než dámou rozkoše, jež užívá jedině zbraní, jimiž ji příroda tak mocně vyzbrojila.

Bujná, s vypnutou hrudí, houpající se na svém koníku ve stříbře, tato moderní amazonka má na paměti počty a počty, ženouc vyvolence svého srdce k nejvyšším finančním metám, aby ho opustila, než projdou všemi odděleními banky. Milenka starých plutokratů, Dáma Phynancí, plodí mladé plutokraty, jako moskyti šíří choleru nebo žlutou zimnici, přichycujíc se podle rozmaru a vhodnosti hned tohoto, hned onoho.

P o t o m e k P h y n a n c i e .

Syn rodiny, zplozený z omrzelosti, zrozený z lidí, kteří příliš se trmáceli, příliš mysliili nebo příliš užívali, hodí se znamenitě — ať zdědil slávu, šlechtictví nebo peníze — za osobnost komedie. Ať s omrzelým chováním člověka, který nese slavné jméno, cvičí se v ušlechtilé hře elegantních vzkříšení a raffinovaných přežití nebo ať napodobuje ve svých širokých gestech hrdomyslné a tradiční svě-
táky, mladík z dobré rodiny peněžnické shrnuje na sebe směšnost toho, co jest odleskem, nápodobením, opičením se.

Ale když se z dítěte nějakého plutokrata též stane plutokrat, povstane hrozná ukázka nízké šaškovitosti.

Jsa přesvědčen, že peníze, Jeho peníze, peníze velikých bank, peníze Phynancie jsou všemohoucí, libuje si v postojích všemohoucnosti.

Tento mladý tolárek, ražený v obraz hlouposti, má klid, spokojenost, plynoucí z jeho nezměnitelnosti. Nepozná nikdy ani rozmarů mody, ani převratů slávy: má kurs vnucený.

V opak synů papírků průmyslových nebo obchodnických, kteří utíkají z otcovské továrny nebo z pisárny, tento nemá radosti než ve své bance, neutěšuje se leda hrami moci peněžnické. Opovrhne pletkami milostnic nebo dvorními zábavami, mladý náš král phynance potřebuje cítiti v každou chvíli, že jest mocí a velikostí. Nevědomý jako gothský král, soudí o všem, aniž čeho ví, a rozhoduje o všem, aniž čemu rozumí, aniž čeho chápe. Co pak ostatně na tom záleží, aby rozuměl; když výpůjčka, kterou povolil té neb oné monarchii octnuvši se v úzkých, zničí-li všechny, kdož ji upsali, zůstaví bance obvyklé zakázky? Jakéž pak jemu hrozí nebezpečí? Ať tak nebo tak, vždy získá.

Jemu jest politická ekonomie hrou jako jest ostatním hra v karty nebo střelení holubů. Papírkova banka mu poskytuje se svými možnostmi strašných peněžních realisačí, kouzelnou hračku. Učí se geografii, vyždimuje na svět propocenost vlněných francouzských punčoch; zná jménem hlavní město každého státu, protože přetřásal své čachry s velkými politiky ciziny.

Už se u nás nedělají dítky, říká se obecně, a tím jest konec naší zemi; ale plutokrati je dělají... a zkáza Francie jest tím urychlena.

Palác o Čtyřiceti Sloupech.

Loti na cestě k Ispahanu zastavil se před palácem o čtyřiceti sloupech. „Když jej spatříme, píše, tu jest to vždy nad jeho vlastním obrazem, zrcadleným nádržkou nepohyblivé vody; proto se nazývá Palácem o čtyřiceti sloupech, ačkoliv ve skutečnosti jest jich toliko dvacet; ale Peršané započítávají i tyto obrácené odlesky, které se po věky jeví ve velikém melancholickém zrcadle, prostřeném před jeho prahem.“

Není to podivuhodný památník pro Bursu cenných papírů? Jaký krásný symbolický celek, tento palác a jeho odlesk, snoubící se v jedno: Palác o čtyřiceti sloupech, v němž skutečné i neskutečné pilíře se splétají, podpírajíce kamenný památník nebo vidění.

Pravý to příbytek pro peněžníky, tento dvojitý palác, v němž illuse prodlužuje realitu. Tam bezpochyby jako na všech Bursách světa tytéž křiky by se ozývaly, by oslavovaly kolísavost cen; jenže odleskem by se vzbudila nedůvěra, a člověk, nežli by odpověděl, mohl by se sám sebe ptáti, zda peněžník, jehož hlas slyší, není peněžníkem sloupu čtyřicátého.

CIZOPÁSCI PHYNANCIE.

Strašidla.

Nepřihodilo se Vám, když jste četli v starých kronikách o činech někdejších zbojníků a lupičů, nepřišlo vám na mysl, že tento průmysl zmizel — aspoň v té formě a v onom způsobu výkonu? A sledující svou myšlenku, netázali jste se, co by dělali dnes tito dobří lupiči, kdyby se z nena-dání octli v našem státně a policejně spořádaném životě? Bychom odpověděli na tuto otázku, není třeba se utíkat k hypotese; neboť se vrátili tito staří lupiči z dřívějška.

Vrátili se, a poznavše, že všechny cesty jsou střeženy, objevili při samé hlavní silnici velmi bezpečné panství, odkudž mohou střilet na mimojdoucí bez bázně před jízdným četnictvem. Na tomto širém panství, vyhraženém Peněžnímu Tisku, stávalo několik přísných domů; vystavěli si tam na chvat nesčetné množství baráků, z nichž rychle vybíhají, když zaslechnou podle skřípění jejího starého železí a podle hluku její kymácející se pokladny přijížděti po hlavní silnici starou rachotinu akciových společností.

Vlk pastýřem.

Vlk se stal pastýřem. Stejně jako vlk bajky oblékl si kabátec, vzal pastýřskou hůl a dudy, a takto nastrojen šel mezi skopce a ovce, jimž se přihlásil přítelem a rádcem. Vzal si tituly vůdce, rádce, přítele zámožného soukromníka, kapitalistů, spořivosti, střádání: pomocí těchto slov a některých jiných, v nichž se zračí veliká upřímnost, srdečnost, prudký zájem, jež dává na jevo pro blaho bližního, nebo oddanost dobrého služebníka, vyrobil značný počet cedulek, jež si zasadil na svůj klobouk: já jsem Guillot, rádce skopců. A skopci, vidouce ho mezi sebou, dopřávali mu sluchu. Říkal jim tak krásné věci! Ale nepozorovali, že den ode dne stádo se menší, zatím co náš sykofant tloustl.

Že však pastva trvala déle než jeho kolegové z bajky, přestrojený vlk byl odsouzen. Neboť, poněvadž se válečná ta lest zdařila, přiběhli vlci se všech stran; přitáhli z Ruských stepí, z Německých měst, z Uherských pust; ba někteří přitáhli i z Anglie. přivábeni asi tím, co jejich veliký žurnál „The Times“ jmenuje velmi správně „škaradou francouzskou boulí“. Takto vzrostlý jejich počet rozmnožil oběti: hekatomby byly takové, že skopci spořivosti (naši střádalové) upozorovali konečně, že tyto přestrojení vlci jsou ještě nebezpečnější než ostatní. Přišel den, kdy vlk neklame již nikoho, kdy již neklame ani svého hladu.

Tituly.

Nepřišlo by na mysl těm našim rovesníkům, kteří nikdy neměli krámu, by si svojili jméno kramářů; ale rádi si přivlastní titul inženýra nebo ekonomisty, byť byli tak vzdáleni vědomostí a znalostí, jež tyto tituly s sebou nesou, jako peněžník svědomí. Člověk není více ekonomistou, protože komentoval statistiky nebo psal glosy o peněžních měnách, než Pierrotem, protože si oblékl v některý psí den bílou halenu.

P a n E k o n o m i s t a Z n a m e n i t ý .

I

Velebný ve svém vousu a ve svém jméně, vážný tíhou svých let, vysoko obutý ve své nauce, Pan Ekonomista Znameníť představuje nepokrytě, okázale, hospodářské a peněžnické theorie. Jest to pan Loyál Politické Ekonomie.

II

Známo jest vypravování o onom zchytralém autorovi, který prý si opatřil znamenité důchody vydáním pojednání takto nadepsaného: „Umění, jak chovati králíky a získati

tak šest tisíc franků stálého příjmu." Inspiruje se tímto slavným předchůdcem, Pan Ekonomista Znameníť napsal „Umění dobře uložit a spravovat své jmění“.

Tento nový příspěvek do „Knihovny Králíků“ není nikterak nehoden svého znamenitého vzoru. Jako on obsahuje pravidla, jak nabýt jmění. Stůjž zde jedno z nejchutnějších:

„Jsou, tak napsal Pan Ekonomista Znameníť, tři kategorie podniků a hodnot:

„1° — Ty, jež mají zárodek rozvoje;

„2° — Ty, jež dostoupivše plné zralosti, jsou a mají zůstat déle nebo kratěji na témže stupni.

„3° — Ty, jež mají v sobě zárodek úbyti.

„Jest třeba vždy dbáti toho, by se dobře rozeznaly první a třetí.“

Tento recept k zbohatnutí jest, jak vidíme, nejprostší. Bude-li předložen vaší úvaze nějaký nový vynález, nějaký plavební podnik nebo návrh na využitkování zábavní místnosti, ohledejte nejprve zárodek: pěkně-li se vyvíjí, subscribujte rychle; ale utecte ještě rychleji, má-li smůlu a schřadá.

Moderního Molièra, jenž se odváží napsati komedii Velkých Buržoů, upozorňujeme na osobnost Pana Ekonomisty Znameníťho. Scénická výprava jest celá hotova: jest to scéna zárodků.

Pan Ekonomista Znameníť nespokojuje se tím, že nám podává kouzelný recept zbohatnutí; ukazuje nám na slavných příkladech, jak se v historii osvědčoval. Ale ať mluví sám pan Ekonomista Znameníť:

„Tady vizte několik příkladů těchto hodnot, vzatých z minulosti, jež měly v sobě zárodek rozvoje; za Restaurace a za vlády Ludvíka Filipa, též trochu ještě za druhého Císařství, akcie prvních pojišťovacích společností; za druhého Císařství podíly nebo akcie kutacích uhelných podniků, zvláště ložiska pásma Pas-de-Calais. V téže době průmyslové a hospodářské obnovy (druhé Císařství) akcie společností železných drah, hlavní společnosti podniků plynárnických a vodních.“

A zakončiv kanálem Suezským toto skvělé vypočítávání, pan Ekonomista Znameníť uzavřel: „Pravdou jest, že každá doba chová ve svém lůně podniky mající zárodek rozvoje.“

Slyším však šepoty. Co jest? Kdosi prý žádá, aby pan Ekonomista Znameníť, použiv své metody na nové společnosti, ráčil laskavě poněkud naznačiti nynější hodnoty, mající v sobě zárodek rozvoje. Co pak je to! Který nezdvořák odvažuje se činiti podobnou otázku panu Ekonomistovi Znameníťmu? Což jest paní de Thébés? Pan Ekonomista Znameníť odpoví až za dvacet let.

Peněžní zprostředkovatelé ve svých hlavních typech.

No 1.

Jest to nejprve nečesanec, usmolený, roztrhaný a ucou-
raný, jenž k vám přijde jednoho deštivého dne, za nímž
se táhne po koberci traťoliště vody s něho stékající a jenž
zpozorovav pohovku, na níž vytlačí známku své vlhké zad-
nice, mravoučně vám řekne, klada si na kolena jakousi
škatuli na paruku, s níž též crčí voda: „Mám za sebou
deset milionů, jež do zítřka mohou vzrůst na padesát.“

Tento tichý maniak, nevyhnutelně odsouzený k tomu, by
zemřel hlady, bude tahati až do svého posledního dechu
chimerický manévř svých peněžních skupin, obrněn jsa
proti všem trpkostem nezdaru: přihodilo se mu vskutku
před nějakými dvaceti lety, že upekł jakýsi podnik, na
němž vydělal jako dohazovač dvacet tisíc franků. Není
jiného původu jeho dlouhé bídy.

No 2.

Teď vizte agenta, jenž jest poněkud méně v kaši. Jeho
den jest všecek naplněn dostaveníčky, dávanými v nej-
rozmanitějších kavárnách. Přijíždí ráno drahou Saint-
Lazarskou z předměstí, kde bydlí, a jeho první zasedání

odbývá se u Mollarda: tam zase přichází na večerní občerstvení, by čekal na odjezd svého vlaku. Po kavárnách rozšiřuje kruh svých známostí, upevňuje přátelství na chvat uzavřená. Také je opouští tak málo, že nemá ani kdy posnídati mezi občerstvením, jež se prodlužuje ve výčepu v sousedství Bursy, kamž přichází shánět obchody, a svačinou (káva se smetanou), již odbývá hraje v karty v některé hospodě na náměstí Republiky, navštěvované obchodníky.

Ve tři hodiny jest u Pousseta na bulvardech; v pět hodin najdeme ho na levém břehu, an hraje v karty v hloučku rentierů, mezi nimiž si doplňuje sliby úpisů. Občas objeví novou kavárnu, střed zajímavé skupiny: jeho klientela se množí. A tak se plahočí, sleduje jedinou metu, neboť nechce, než aby se mu jedno podařilo; vydělati totiž 2 nebo 300.000 franků, by se mohl odstěhovati na venkov a tam žíti na břehu nějaké rybnaté řeky v pokojném domě; ale uskutečnění tohoto fantastického snu stále couvá, zatím co se dostavují léta a alkoholismus velikými kroky. Mezitím mezi dvěma spekulacemi s několika miliony, jež se nezdaří, vyzíská několik luisů na cenných papírech nebo při prodeji statků, bídne to sumy, jež schovává s nechutí, jež mu však dovolují jíti dále, s těžkým portefeuillem papírů pod paždím, za snem letního sídla. Běda! neuskuteční ho leda ve způsobě hospůdky (není-li to žalární cella), kamž jej přivedou mnohá občerstvení, jež představují jeho hlavní útraty, a nájemné jeho kanceláří. Právě tam skončí své dni

v přemítání svého neuskutečněného snu, v němž miliony budou tančiti svou sarabandu.

Ne že by byl nemohl lépe skončiti a že by byl neměl v rukou uskutečnitelnou spekulaci; zmařil ho však jeho netrpělivý sen, ta žádost jediné oné spekulace, jež mu měla vynést villu s dostačujícími důchody. Neboť měl již po krk toho zatraceného běhání, a nechtěl již déle čekati; a do každého aktu každého sjednávání vkládal houževnatě požadavek svého letního sídla a k tomu důchodů; a takto zatížená záležitost ztroskotávala až do dne, kdy jinému se podařila, poněvadž tento jiný spokojil se letním sídlem bez důchodů.

No 3

A teď si všimněte dohazovače tajemného. Všechna jeho síla, všechna úcta, již ho obklopují, zakládá se na tomto: má svého kapitalistu! Kterak nějaký člověk tak málo skvělý může držet ve své špinavé ruce milionáře? Nikdo toho neví, aniž kdo ví, jaké jsou vztahy tohoto kapitalisty, jehož jména nikdo nezná, s tímto usmolencem, jehož vám kde kdo představuje. Jen to se ví, že má v rukou kapitalistu; neboť konečně proč by to říkal, kdyby tomu tak nebylo, a poněvadž jest člověk obchodní, jaký zájem by na tom měl, by mařil svůj čas a by nás připravoval o náš? Připouštíme tedy jako postulát jsoucnost jeho kapitalisty. Věříme v to pevně jako železni a činíme-li některé otázky

na pohled nediskretní, tu méně pro to, bychom se snažili proniknouti osobnost, jež nám uniká, jako spíše, abychom mohli posaditi své hypotézy na trůn méně kolisavý. Odpovídá nám ostatně shovívavě: pět milionů nebo sto milionů, maličkost pro jeho kapitalistu! Kterak nezkoprněti obdivem? A teď, oh! toho nevýslovného úsměvu tajemného muže, té tváře vítěze nad zprostředkovateli! Neboť aby se dospělo až k této hodnotě Objevitele kapitalisty, bylo třeba celého rúžence zprostředkovatelů, kteří jsou přítomni všem vyjednáváním, kteří sledují všechny fáse tohoto podivuhodného uskutečnění, kteří počítají a odporují. Ke všemu mají slovo pohotově: sedíce na dolním konci stolu, nesouvislými větami ještě zhušťují toto ovzduší illusí. Ale zdaž na konec hustý oblak těchto kouřů se nepootevře a zdaž neuзříme, an se zjeví v záření svého zlata kapitalista? Bude nám tedy možno patřiti v jeho rysy a znáti konečně jeho jméno? Nežijte takové naděje: jméno to i na dále bude vám zastřeno. Jak by tajemný náš muž směl býti tak lehkovážný a svěřiti takto tajemství, jež jest vším jeho zaměstnáním a jedinou jeho čákou štěstí? Čeho však vám nepoví tajemný muž, povím vám já, neboť jsem pronikl jeho tajemství: poznáte hnedle jméno kapitalisty, jenž může na ráz vhoditi pět nebo sto milionů do nějakého podniku. Rozumí se však samo sebou, že dříve než vám vyjevím toto tajemství, slíbíte mi nejúplnější mlčení. Slibujete? Přistupte blíže . . . ještě blíže . . . nastavte ucho psst! Jest to Rothschild!

No 4.

Tady jest konečně poslední vzorek, agent nádherný, člověk paláců a velkých evropských hotelů. Setkáte se s ním nevyhnutelně v chodbičkách a sínkách spacích vagonů. Od Cařihradu do Londýna a od Madridu do Petrohradu projíždí všemi směry a jakoby ruce máje v kapsách: jeho intimní statistiky dokazují, že nespí v posteli, v pravé nepohyblivé posteli více než osmdesát nocí za rok. Mluví osmi jazyky, má důkladný žaludek a maitressy ve všech hlavních městech. Jest plný anekdot, politických vzpomínek, neboť jest to obyčejně bývalý poslanec Kortešů, některý ex „onorevole“ z Říma; ba často, byv vyslancem rakouských zemí nebo ministrem království Belgického nebo Hollandského, uchovává titul excellence.

Nenosí ani portefeuille, aniž jakých okázalých desek, nappaných listinami, a jeho safiánové tobolce není co vyčítati. Obsahuje jednu italskou železnou dráhu, jatky a přístav v Turecku, kasino ve Francii, několik půjček států a měst Jiho-Amerických, jakýsi statek v Kanadě, četné doly ve Španělsku a v Tunisu, pozemky v Maroku, zastavárnu v Senegal. Listiny své tobolky zná právě dosti, aby rozeznal akt železné dráhy od aktu kasina a jatek od zastavárny. Znova a znova mluví o minerálním bohatství svých dolů, rozkládá o příčné sloji a o sklonitých šachtách, byl by však u velkých rozpacích, kdybyste se ho zeptali, co

to znamená. Zná po domácku všechny velké finančníky Pařížské, Londýnské, Brusselské nebo Vídeňské; baví jejich ženy a pokaždé, když přijede do Cařihradu, neopomene jim dáti poslati dvorním dodavatelem několik krabic rahat-lukumu; posílá jejich dítkám finské loutky a vídeňské hračky. Není toho více třeba s jeho listinami, jeho osmi jazyky a jeho ustavičným pohybem, aby se občas uskutečnil některý z oněch obchodů, který uloví v Cařihradě, aby jej zanesl do Paříže, do Londýna nebo do Bruselu. Každý prodej mu vynese hezkou sumičku, neboť se nesmlouvá s pánem, jenž má tak krásné tlumoky, takové výdaje na cesty a jenž své listy telegrafuje. A opravdu útraty tohoto skvělého muže jsou značné: po třiceti letech bytování ve spacích vagonech a po velkých evropských hotelech, umírá náhle na nádražním perronu, vyzískav jedenáct milionů a utraliv jich dvanáct.

M u k a N a d ě j í.

Propuštění důstojníci, páteři vyklouzli, sesazení úředníci, nepodaření advokáti, ochrnulí světáci, jest takto v Paříži deset tisíc zprostředkovatelů, a těm všem se do roka podaří sto obchodů. Deset tisíc slídících, číhajících, zmítajících se, nedbajících pakostnice svého zaměstnání, ale štěkajících nebo ječících ke všem ozvěnám, že se již ob-

chodům nedaří. Deset tisíc, kteří bez prostředků, bez způsobnosti a bez povolání čekají, že nějaký úspěch zaplatí jejich opožděnou činži a dluhy u kupců, a kteří nemají, by pohnuli k trpělivosti domácí pány, pekaře, kupce a řezníka, než svou víru v nějaký zázrak na Burse, jenž se již blíží k jejich dveřím.

Bychom pochopili žalostnou existenci těchto mučedníků bursovních spekulací, třeba si vyvolali trýzně inkvisice, takové, jak je zobrazil Villiers de l' Isle-Adam: muky Nadějí. Třeba si připomenouti příběh onoho nešťastného žida, uvrženého do hlubokého vězení Svatého Officia, jež navštíví jednoho večera Veliký Inkvisitor, provázený svou družinou. Se slzami v očích Veliký Inkvisitor mu oznamuje, že po tolika denních mukách zmužile podstoupených hodina jeho spásy se přiblížila: bude vskutku zítra předveden k autodafé, jež pošle na hranici osmatřicet kacířů. A otcovsky jej objev, Veliký Inkvisitor se vzdálil, následován svými průvodčími a klíčníkem, jenž odcházeje, schválně otočil v zámku klíčem na plano, takže žid mohl zahlédnouti jako paprsek naděje světelnou rýhu od lucerny u nedovřených dveří. Pomyslete si radost tohoto nešťastníka, jenž s ostruhami naděje ve zmučeném těle leze po kolenou, po rukou, po svých polámaných údech po tmavé chodbě, jež ho má vyvésti na volný vzduch, na svobodu. Třeba se dobře vžít v úzkosti této cesty, když plaze se po dláždění a třesa se při každém šelestu noci, musí se vrhnouti do

jakési díry, by se vyhnul zvědovi inkvisice, nebo později přitisknouti se ke zdi přede dvěma dominikány, kteří jdou mimo rozprávějice a zastavujíce se u něho tak blízko, že hrubý hábit otře se o jeho děsem se krčící postavu. Jeho srdce tlučte jako v buben v jeho zborcených prsou, vidí se již zase uvržen do svého *in pace*, ale mnichové se vzdalují, neboť hodina, by byl zadržen, ještě nepřišla. Nepřijde až při svítání, v okamžení, kdy otevře vrátka, kdy na něho zavane svěží větřík ze zahrad, z kraje, z jara, z života! Dopřejí mu i radosti pohledu na šeravý svit, jimž se modrají sierry na ranním obzoru. A tu, když již pozdvihuje paže u vroucí vděčnosti, aby poděkoval Nebi, ucítí náhle obejmutí a přitisknutí na mohutná prsa, a jeho očím, rozšířeným hrůzou, zjevuje se zkormoucená postava Velkého Inkvisitora, který mu domlouvá s otcovskou výčitkou, že ho chtěl opustiti v předvečer své spásy.

Toto žalostné plahočení se po osvobození, toť život největší části agentů a bursovních dohazovačů, těch, kteří se vrhli na tyto spekulace, poněvadž následkem ztroskotání kariéry nebo prostě změnou správního ředitelstva bylo třeba sehnati větší sumu, by vyvázli z tísně, a poněvadž není, čím by se taková suma sehnala, leda nějakým mastným obchodem na Burse. A právě proto nezdráhali se podstoupiti ani nejhorších svízelnů, by dosáhli svého cíle.

Budou ode dneška prožívatí muka nadějí v každou hodinu dne a po dlouhé měsíce. Bude jim tím krutější, že

hned na ponejprv byli chyceni na udici Naděje: zafala se jim do útrob a nevyjde z nich, leda až je rozerve. V první den se totiž úspěch na ně usmál: kterási banka povšimla si jejich podniku a rozhodla se vyslati inženýra. Když inženýr odešel, tu srdce poskočilo radostí, a nastalo počítání, třesnění, naděje vzplanuly: byla to doba nerušených slavností, blaženosti bez mráček, zrozené z neochvějné důvěry, již mají v podnik, jehož dobře neznají, který jejich nezkušenost nemůže oceniti. Byli prostě objeviteli podniku, držiteli listin, jež nosili vážně s tajemnými tvářemi levitů, kteří pranic nerozumějí kněžství!

Avšak hle, inženýr podal své dobrozdání, a tu právě začínají úzkosti; neboť činí námitky proti některým číslicím v listinách a nepřipouští to a ono. Přes to však jeho úsudky zdají se příznivými. Trýzeň postupuje. Ano, ano, po ten čas vyčkávání přichází den za dnem se svým trojím jedením a měsíce uplývají přivozující platební lhůty, a vše to vyrábí jen dluhy a plodí věřitele. Ah! kdyby bylo možno živiti čekání, jako se živí Naděje, ničím! Ne že by se náš zprostředkovatel nevynasnažoval, uspáváje své věřitele ilusemi, jimiž sám jest kolébán. Nedaří se mu v tom vždy, a večer, když se vrátí domů, všecek rozlámán dnem, jenž byl samá naděje, sní, nikoliv bez jakéhosi opojení, že táž ruka, jež mačká příkaz soudního vykonavatele, bude snad zítra svíratí rozechvěně stůčku bankovek, ovoce nějaké skvělé realisace. A v noci, v hodinu, kdy nespavost mu dovoluje

zapuditi všechny mýry bídy, jež tančí na jeho ložní oponě své strašné rondo, říká si, že právě v touže hodinu šel odboru, který studuje jeho listiny, právě snad jde spat s rozhodnutím, že bude jeho podnik realizován.

Nazítří začíná znovu svůj včerejší život, protlučený v hořečné a úzkostné nečinnosti: točí se kol své naděje jako šakal ve své kléci, nezastavuje se, leč aby zdvihal nos, větre po hluku, jenž k němu doléhá zvenčí. Čertí se při zprávách, že hrozí válka, spílá vládám, jež se dopouštějí neopatrností, opovrhuje obecným míněním, jakmile toto se blázní, a sní o tom, jak by rukou obezřelou, kdyby tak mohl, odklidil všechny příčiny rozpaků těch, kdož mají rozhodnouti o jeho podniku. Což svět nemůže ztláti svůj bouřlivý shon na několik měsíců a dopřáti jeho peněžníkům potřebného času, by příznivě rozhodli o jeho zájmech? Až se tak stane, ať se pak zapálí prach a nechť Evropa vzplane, ale pro Boha, není možno odložit na několik měsíců všechny pohromy?

V tomto stavu ducha četba žurnálů jest mu trápením: třese se na každou poplašnou zprávu, obviňuje neschopnost diplomacie a neuklidní se až při četbě zločinů. Ale při posledních stránkách jeho úzkosti znovu se probudí a skleslost Bursy napne ho na skřípec. Bojí se všeho z tajemných odrazů věcí. Všecek jeho život jest soustředěn na jeden podnik a jeho bytí jest na něm jako zavěšeno. Neví, co dělati, kam jíti, a nezakouší nějakého blaha, leda když

bloudí v okolí kanceláří, v nichž studují jeho listiny: atmosféra této ulice jest mu velmi příjemná a vzduch zdá se mu v ní dýchatelnějším než všude jinde.

Jeho čich ho neklame. Po námitkách a jejich vyvrácení, protinámitkách a vyvrácení těchto protinámitek, úspěch se zdá býti zajištěn. Připravuje se zpráva Radě, která má rozhodnouti o přijetí. Všechno jest hotovo. V posledním okamžiku vstoupí jakýsi cizinec do kanceláří, bytost hrubá a pitomá, jakýsi venkovský neokrouchanec, jenž má však přece vliv a vážnost: jest z téhož kraje jako zamýšlený podnik. Tato okolnost má peněžníky k tomu, by se ho otázali po jeho mínění: poví je, a toto jeho mínění bučí rozrušující hloupostí; ale jest to člověk z toho kraje. A tato námitka všechno strhne za sebou a zvrtné v minutě práci mnoha měsíců.

Muka jest ukončena; trvala celý rok.

NEUŽITEČNÍ POMOCNÍCI.

Hlavní příčina rozkladu tolika akciových společností, původ většiny peněžních pohrom, tkví v hluboké nevědomosti, do níž jsme upadli v oné základní vědě, jež se jmenuje znalostí lidí. Věda podivuhodná, pramen veškerého bohatství, úplně však opuštěný: zabily ji denní zprávy novinářského tisku a informačních bulletinů. Co vlastně tyto ponejvíce přinášejí? Nevědomost, nepořádek, hloupost, nepoctivost, neupřímnost.

Poblouzením bylo žádati psychologii na informačním bulletinu. Že byl postaven v popředí a že se mu udělila důležitost, které nemůže mít, tím byl tento užitečný nástroj porušen, stal se tento dobrý pomocník škodlivým. Vloha psychologická, umění hádati v lidech musí býti v nás a ne v údajích bursovních agentur.

Lidé jsou jako hmoty chemické, které nemají ctnosti nebo nectnosti, ale toliko vlastnosti. Neříká se o kyselině, že má nectnost, nýbrž vlastnost žíravosti. Proč se to neříká o člověku?

Která obchodní škola, žádostivá toho, by vytvořila vůdčí hlavy, místo aby vyráběla nádeníky, odváží se zařadit do svých programů znalost lidí, jakožto hlavní zdroj prosperity?

Bychom došli způsobem méně chlapeckým k těsně zčleněnému vzorci praxe a odbornictví, vyučování škol obchodních mělo by býti negativní a ne pozitivní. Rozumějme tomu tak, že místo, aby se vyučovali žáci, co se má dělati, měli by se učit, čeho nemají dělati. V oboru, v němž pedagogie jest nejista, dosáhne se jistě praktického výsledku seznáním bludů stavovských a toho, co z nich vyplývá. Nejplodnější naučení spočívá na odhalení chyb. Nejlepší přípravkou do života podniků a spekulací byl by „Inventář průmyslových, obchodních a dolových zklamání, opatřený vysvětlivkami a theoretickým odůvodněním“.

Naše obchodní školy byly pojaty v nenávisti jakékoliv koncepce, jež není utilitární, v hloupém obdivování praxe a odbornictví. By uplatnily takový program, z něhož každá

myšlenka byla vypuzena, naše obchodní školy musily se utéci k učebním methodám, jimiž se dressují zvířata. Obchodníci nebo finančníci se dělají právě tak, jak se jindy dělávali cvičení tuleni nebo boxovní klování. Čemu se říká praktické vyučování, není ničím jiným než automatickým opakováním těchže cviků, nejpovrchnějším obrazem gest obchodníka a peněžníka. Proto také nešťastníci, kteří takto byli ochromeni, nehodí se leda za nádeníky obchodu. Nehledejme tedy nikterak příčin opovržení, s nímž v intelektuálních prostředích pohlížejí na obchodní školy: kterak Školy Hornické a Školy Veřejné Komunikace mohly by si říci, že jsou sestrami Školy Tuleňů a Klovánů?

ZÁKON A PROROCI.

V pravdě pravím vám, že v našem francouzském zákoníku není nic ohavnějšího než zákon o společnostech: tyto marné a pachlivé texty byly vyrobeny lidmi, kteří si udělali věci cti nerozuměti ničemu z obchodu. Jakže! s jedné strany celé nekonečno lidské činnosti, všechny naděje, všechny možnosti, průmysl, obchod, zemědělství, doly, veliké podniky, plavba po vodě a ve vzduchu, železné dráhy, dobývání tropů, země, nebe, moře, a s druhé strany, by se ze všeho toho těžilo, bídný strojek, zároveň složitý i začátečnický, nesoudržný, povětšinou nepřizpůsobitelný k tomu, k čemu se ho chce užítí a s nímž nikdo si neví rady. Poslyšte advokáty a řeknou vám: „Notáři pranic nerozumějí společnostem.“ Jděte k notářům a dostane se vám téhož ocenění o advokátech. Mají pravdu obojí: advokáti i notáři nerozumějí tomu ani zbla. A ani o mák více mu nerozumí tento vznešený hierarcha, který jest v oboru společností zákonem a proroky a k němuž se přichází u veliké tajnosti jako naivní lidé přicházejí k jasnovidce, která čte v kávové ssedlině. Opravdu, vykládati zákon o společnostech, toť

čísti v kávové ssedlině. Jest možno, aby tyto klikyháky byly částí Zákoníku, jehož jasnost a stručnost vzbuzovaly obdiv Stendhalův?

Slyším ty, kdož řeknou: A co se vám nezdá v tom býti zcela prostým? Při četbě vskutku, byť už to bylo žalostné, ujde to; ale jděte se otázat těch, jež tyto zákony spravují. Hádám vaši odpověď: ochrana úspor a spořivosti. Tu to máme, dostali jsme se k velkému tomu thematic! Hezounká jest ta vaše ochrana, ó nevýslovný zákonodárče! Chcete spočítati miliony, pohlcené za třicet let ve společnostech zákonně ustavených; chcete zvěděti počet všech finančních pohrom, všech krachů, všech trosek...? Myslíte, že by jich bylo bývalo více, kdyby nebylo žádného zákona? Jmenujte mi naopak jedno jedinké padoušství, jež zákon o společnostech znemožňuje. Ano, ano... Vidím velmi dobře vzněty, jež byly jim před časem zhašeny, projekty, jež byly zničeny nebo zmrzačeny: nevidím ani stousouové mince, kterou by byl zachránil.

R i t u s .

Neříkejte: zákon o společnostech, neboť výraz ten jest nevhodný; říkejte: obřad společností. Společnost bude vším, čím budete chtít, aby byla, zachováte-li jen ritus. Všechny společnosti, jež se ustavují, zachovávají obřadní formality, ale žádná jich neplní. Jako v náboženstvích ná-

rodů primitivních, i zde kabalistické cifry hrají důležitou úlohu; zde jako u čarodějnic nalézáme číslo 7. Ritus požaduje, aby bylo 7 upisovatelů, jako jest sedmero hlavních hříchů. Obřad požaduje, aby celý kapitál byl upsán a aby první čtvrtina byla splacena; také jest tento Ritus vždy úzkostlivě zachováván: přál bych si věru, abyste mi ukázali společnost, v níž by celý kapitál nebyl býval upsán, v níž by první čtvrtina nebyla někde paradovala! Ritus žádá ve společnostech s vklady, aby byl nějaký komisař nad vklady. Na toho se nikdy nezapomene: komisařem nad vklady jest vklad zakladatelův. Občas a zvláště v zápětí nějakého peněžního převratu přidává se k ritu nějaká složitost. Nejnovější jest ceremonie známá pode jménem vložení do *Bulletinu, přiloženého k Úřednímu listu*. Ten dobrý lístek La Chatreský stal se týdeníkem.¹⁾

Zapsal jsem si toto chutné slovo jednoho velikého advokáta: Eh ano, poznal jsem, že zákon o společnostech jest

¹⁾ Toto vysvětlení, pravdivé dnes, nespočívalo na žádném reálném podkladu, když je jeho autor formuloval. Neboť řka, že *Bulletin Příloha* (*Bulletin Annexe*, zkrácený to titul výše zmíněného orgánu) byl dobrým lístkem, zamýšlel-li tím Jeroboam naznačiti, že byl výtvozem marným, klamal se o celý rozdíl, jaký jest mezi věcí zbytečnou a věcí škodlivou. *Bulletin příloha k Úřednímu Listu* byv založen vskutku, by ochraňoval úspory, sloužil vlastně k tomu, by byly jistěji a úplněji vyloupeny. A kdo pak, zeptáte se, tohle zamýšlel? Právě ti, kdož, za-

přecpán čínskými škrobenostmi ; myslíte, však, že to zabráni aspoň jedné společnosti, by se nezaložila?

Odpověděl jsem tomuto pontifikovi!

— Uznávám, milý mistře, že nynější zákon o společnostech nezabráni žádné společnosti, by se nenarodila. Myslíte však, že byste zastavili více rozvoj akciových společností, kdyby zítra zákonodárce, čině ještě zamotanějším nynějším ritus, prohlásil, že úpisy nebudou míti platnosti, dokud zakladatel neobejde sedmkrát jídelnu ředitele *Bulletinu přílohy k Úřednímu Listu*, a to po rukou, drže v zubech 50tíkilové závaží? Vytvořila by se ihned legie gymnasiarchů (tělocvikářů), která by se specialisovala na tvoření společností a tak by se zakládaly stejně s tímto ritem jako s ritem dosavadním. Přes to odvodíte z toho, že se má přijati?

Zákonodárce napsal: Odpovědnost správců. A tato tři slova připravila Úspory o miliony. Tento nejapný refrén

loživše tento ochranný orgán, přiznali upřímně, že se zdál poskytovat akciovým společnostem jakéhosi posvěcení a jakoby uznání státem. A poněvadž nebylo v myšlence zákonodárcově dáti takto úsporám zdání bezpečnosti, rozhodli se změnití titul *Bulletinu přílohy k Úřednímu Listu* v *Bulletin zákonných oznámení, k nimž jsou zavázány akciové společnosti*. Právě od této přeměny datuje se neškodnost *Bulletinu přílohy* a následkem toho právě od tohoto okamžení myšlenka Jeroboamova nabývá celé své platnosti.

kolébal a nabíral si důvěru akcionářů, kteří usnuli na měkké podušce odpovědnosti svých plnomocníků. Probudí se kdy, by zpozorovali, že jejich text zákona není než vnadidlem? Odpovědnost naivních a upřímných snad, ale odpovědnost toliko těchto, kteří odhodlaně ji na sebe uvalují, aniž učiní jediného posuňku, by se jí vyhnuli? Co se ostatních týká... Ah! na ty se jděte podívat! Otevřte chvatně účtárnu a kde myslíte uviděti Zpronevěru, Šejdiřství, Podvody, budete čísti Smůla, Neblahý Osud. — Jest možno býti odpovědným za nehody, za nezdar? Nemá společnost právo nezdaru a obchod právo nevýnosnosti? Co se může vyčítati Správcům? Zápasili a dřeli se dotud, dokud bylo co v pokladně, by jim bylo z čeho platiti!

Jsou troji zákony: zákony božské, zákony lidské a zákony o společnostech.

Vyjma pro společnosti, jejichž kapitál jest pramalounký, a věc, o niž jde, nějaký zákrsek, francouzský zákon nepřipouští, aby nějaká společnost vydávala akcie pod sto franků. Ve Francii nemohou tedy dělník nebo úředník vložit své naděje do nějakého dolu, do nějakého průmyslu? Chtějí-li, vždyť mohou: mají společnosti severoamerické

— Spojené Státy nebo Kanadu — s jejich akciemi pěti-frankovými, mají Mexiko s jeho akciemi 2,60, mají Anglii a Španělsko s jejich akciemi 25ti-frankovými. Mají i Portugalsko s jeho akciemi tisícireisovými nebo 5ti-frankovými. Zákonodárce tedy chtěl, aby drobní lidé kupovali jen americké, anglické nebo portugalské valuty? Eh nikoliv, nechtěl, ujišťuji vás. Nechtěl to zrovna jako člověk, jenž pije poloslanou vodu z ústí řek v přímoří, nežádal si uhnati tyfovou horečku. On o tom neuvažoval, ten náš muž zákona!

H a s t r o š .

Zákon o společnostech, toť panák v ovocném sadu, toť směšný hasťoš, který se staví k ovocným stromům: vzdaluje všechny, kdož mají plodnou myšlenku, v nichž hárá nějaká skvělá realisace. Těm však, kdož pronikli tajemství panáka, zákon o společnostech skýtá mocnou ochranu jako nějaký monopol. Spočítejte průmyslníky, obchodníky, zemědělce, kteří tvoří akciové společnosti. Záleží na tom, by byli oddáleni všichni tito plaší ptáci. Akciová společnost má svůj hmyz, jenž stačí ke každé zkáze.

— A co ve vši té motanině dělají úřadové, jimž uloženo jest bdíti nad zákonem o společnostech?

— Dělají, co všichni ostatní; nechápou. A i když jsou při soudních dvorech Pařížských presidenti, kteří usilují o trochu světla, vyšetřující soudci a veřejní žalobci v zmatku a tmě zasedacích síní vyzují se z toho „podle běžné mody“. Neboť Trestní stíhání nenašlo jiné metody leda vytvořit jistou modu pro zločiny finanční, jako jest moda klobouková. A právě jako modní časopis neuveřejní obraz ženy, jež by si nasadila chocholi Perského šacha, když se chochole nenosí, rovněž tak žádný veřejný žalobce nebude se piplati s peněžníkem, který nepáše přečiny podle běžné sorty.

Ve chvílích utišení, když žádná hlučná aféra nevynesla ještě na světlo nový přečin, veřejný žalobce a vyšetřující soudce koktají a pizdí Ritus, což záleží v tom, že slídí po prvních čtvrtinách vkladů, doplňují sedmého upisovatele, nebo počítají řádky oznámení v příloze Bulletinu.

Zatím co soudcové a veřejní žalobci koktají a pizdí milý Ritus a stíhají zločin podle mody, nějaký šibal v samém středu Paříže, opovrhne reklamou přílohy Bulletinu, naplní hlukem svých operací stránky annoncí velkých deníků a shrabuje miliony, slibuje jedno procento úroků za den. Přicházejí stížnosti; ale možno znepokojovati člověka, jenž nezaložil společnost, a kde najdete, že Zákon zapovídá

slibovati jedno procento úroku denně? Miliony se dále hrnou. Při dvou sté dvacáté stížnosti spravedlnost se rozběhne; náš člověk též a miliony s ním.

Závěrek? Netřeba obtěžovati ani veřejných žalobců, ani soudců. Co oni v tom mohou? Myslíte, že vaše historie o společnostech špatně založených, křivonohých nebo hrbatých, je baví? Nerozumějí z toho všeho ani zblu, opovrhují všemi těmi spekulacemi, a všichni v hloubce chovají ustálené mínění, že člověk, který vyzíská více než padesát tisíc franků za rok, jest padouch. Co tedy? Ale nechte mi na pokoji společnosti a zažádejte si o místo podprefekta, celního kontrolora nebo skladníka tabáku.

Obchodní soudy.

Býti souzen lidmi svého stavu, toť zastaralé ponětí, jehož groteskním přežitkem jsou soudy obchodní. Usmíváme se při myšlence soudu lékařů, malířů nebo spisovatelů, v nichž kolegové by soudili kolegy, a v nichž by soupeřství, marnivost a zisťnost diktovaly odporné rozsudky. Nikdo se neusmívá při myšlence na soudy obchodníků: to proto, že jsou!

Ale, řeknete si, jest-li pravda, že spravedlnost jest toliko abstrakcí, a představa, do níž si ji lidé vecpávají, kompromisem sloužícím k tomu, by se roztrhly od sebe zájmy nebo vášně a surově ukončily nekonečné hádky, co na tom záleží, budou-li do vězení odsuzovati úředníci v toze nebo kupci přestrojení za soudce? A poněvadž z obou hašteřících se stran třeba jednu učiniti nespokojenu, jakéž pak orace, bude-li to ta neb ona? A jaké následky? Bezpochyby žádné, leda že by rozhodovala náhoda a nikoliv zájem rozsudích, jejich uznalost nebo jejich záští.

EXEGESE.

J i d á š .

Zrada Jidášova jest jedním z oněch ustavičných temat, jimiž se zabývá lidstvo ve svých volných pochvilích. Tento problém zrady, nerozřešitelný exegetům, jest hříčkou pro bursovního spekulanta.

Počátečním omylem bylo považovati Jidáše za apoštola. Tím celá otázka byla překroucena. Bylo-li dvanáctero učedníků, které Ježíš skupil kolem sebe, nerovno duchem a povahou, byli aspoň všichni zaníceni stejným přesvědčením. Nuže, právě důvody tohoto přesvědčení brání nám považovati Jidáše za apoštola.

Předem třeba, bychom si učinili otázku: Jaké bylo povolání čili zaměstnání Jidášovo? Abychom mluvili pravdu, nevíme o tom ničeho. Jeho řemeslo bylo jakési neurčité. Poněvadž ostatně byl žid, znamená to zcela jasně, že byl jedním z oněch dohazovačů, jimiž byl Orient tolik soužen, že nejmenší obchodní sjednávka připouštěla nekonečný počet prostředníků. Tento praotec spekulantů bursovních

a spekulantů vůbec byl přitažen neobyčejným člověkem,¹⁾ jímž byl Ježíš, ovšem ne, jak dobře chápete, novotou jeho nauky nebo kouzlem jeho dobroty, nýbrž proto, že byl člověkem podivuhodných realizací, člověkem, jenž proměnil vodu štoudví v Mouton²⁾ Rothschildovo, jehož vůle rozmnožovala chleby, nebo plnila náhle sítě rybářů, div se netrhaly. Viděl v Ježíšovi neobyčejného vynálezce a vycítil ihned kapitál, uložený v jeho genu: vypočítal fantastické dividendy, jež by mohla rozdělovati Generální Společnost Rybolovu na Jezeře Tiberiádském, již zamýšlel založiti, by vytěžil tajemství zázračných rybolovů, a jaký to mohl býti pramen výdělků, kdyby tak bylo bývalo lze smlouvou zaručiti Lazaru Weillerovi (franc.slovo *veiller* znamená bděti), že bude vzkříšen a vyjde ze svého hrobu třetí den po své smrti!

Bychom dobře pochopili v tomto směru smýšlení Jidášovo, stačí tázati se, jakým způsobem by naši soudobí finančníci přijali Syna Božího, kdyby jim přinášel tak podivuhodné záminky k tvoření Společností. Inu, namítnete mi, bezpochyby by učinili Ježíše vkladem v nějaké akciové

¹⁾ Samo sebou se rozumí, že Jeroboam nepřidrží se nějakého monofysitismu, ale nemůžete přece od něho žádati, aby vymezoval své rčení, nebo aby vysvětloval, že tím nikterak o bohočlověctví Kristovo nezavádí. (Poznámka překladatelova, ostatně dosti zbytečná.)

²⁾ Nejlepší víno, lehce se při nalévání pěnicí jako vlny na moři nebo na řece při mírném větrě, čemuž, jako my zčeřeným obláčkům na obloze za pohody, Francouzi říkají „beránci“; šumivý, pěnivý vodopád též se jmenuje *mouton* (beraní rouno).

společnosti; jistě aspoň by ho neprodali za třicet denárů. Co o tom víte? chci říci, jaký „vědecký“ důkaz máte, že Jidáš to udělal tak lacino? Aby se to jen poněkud pravdě podobalo, ptám se vás, jak by člověk tak obratný mohl pustiti z rukou ochotně a za babku člověka, který choval tajemství taková, že jedinké z nich mohlo udělati z toho, kdo by ho byl znal, nejbohatšího průmyslníka země? Jidáš byl neopatrný; nebyl zrádce. Samozřejmě že přijal měšec, který mu podala knížata kněžská; ale to bylo právě jeho řemeslem, chopiti se každé příležitosti k obstaravatelským obchodům, a víme, že každý švec smrdí od smoly. Budte však plně ujištěni, že v oné chvíli, jež tolik se navrtala hlavami všech exegetů, hlas svědomí neozýval se v Jidášovi, nebo promluvil-li, tož jedině proto, aby mu vyčítal, že vlastně on byl napálen knížaty kněžskými. Kterak vskutku mohl Jidáš tušiti, že na pokyn, který jim dal, Ježíš by mohl býti jat? Bylo možno připustiti, že ten, kdo stavěl na nohy mrzáky ochrnulce a křísil mrtvé, bude chycen hrstkou římských vojáků? Po tolika zázracích, vykonaných pro nic za nic, jen tak pro potěšení, že by Ježíš couvl před novým zázrakem, by vyklouzl svým nepřátelům? Jidáš toho nepřipustil, a pln důvěry a zvědavosti čekal zázrak uniknutí. Nikoliv, Jidáš nezradil, ovšem že se hrubě zklamal. A skvělým důkazem toho jest, že když viděl, že očekávaný zázrak nenastal, odhodil měšec a pověsil se. Jest možno úplněji a upřímněji vyznati se z nějakého omylu?

KRÁSNÉ DOBRODRUŽSTVÍ.

Velký Tentononc.

Před čtyřiceti lety vypravovalo se o *Malém Tentočku*; dnes žádáme dobrodružství Velikého Tentononce, jiného chudáka, jenž byl nakladačem na nábřežích Marseillských a jenž, naválev se dosti sudů s rumem v přístavních skladištích, zatoužil po cestách a dobrodružstvích; jenž vydal se na toulky po koloniích, usadil se na Závětrných Ostrovech, by tam pěstoval banány nebo kakao, nabyl jmění, žil po ostrovech skvěle a ohnivě, pracoval v hodinách svěžích jiter, snil v hodinách siesty, miloval v hodinách ostrovních nocí, jež vrhly do jeho náručí více milenek, než přednášky v Sorboně do náručí právě oblíbeného profesora; jenž kolem čtyřicítky zamiloval se do jakési kreolky, s níž se oženil, stal se poslancem, potom ministrem kolonií; jenž by se byl stal presidentem republiky, kdyby byl nezemřel nudou v Paříži.

Básníci a romanopisci chopí se románu peněžního podnikání, poněvadž má k tomu všechno: rozmanité po-

vahy mužů, ženy s jejich vášněmi a ženy s pletkami, ctižádostivce a odvážlivce, ženiální podvodníky, kteří jsou zrádci peněz; protože může poskytnouti přirozeně nejkrásnější dekorace; poněvadž jest bohat vzácnými anekdotami, všemi pohádkovými a čarodějnými dobrodružstvími dolů zlatých, olověných, diamantových polí, zázračnými historkami z plantáže; protože konečně nalézá v apothéсах peněz nevyčerpatelný výběr skvělých rozuzlení.

Eh ano, básníci a romanopisci se toho ujmou; což není již román dobrodružný chválou, již člověk obraznosti vzdává člověku činu?

D u b o v é .

Jaké opovržení mají naši literární nebo vědečtí pedanti k těm dobyvatelům obchodu nebo průmyslu, kteří bez vychování a bez vzdělání domohli se hrozného postavení vlivem a penězy! Pochopí kdy, že velkým objevitelem energií a charakterů není Škola, ani diplom, že podniky jsou krásným dobrodružstvím mužů činu?

Ano, neupíráme, naučili se právě jen tak tak čísti a psáti, všichni tito králové mědě a šunky, jejichž vystoupení zdá se tím závratnější, čím z nižších míst se vyšvihнули: Barnato clown, Pathé uzenář, Edison typograf, Dufayel kaliko,

Rockefeller, Cognacq, Carnegie, Marinoni, Chauchard, Potin Boucicauf, všichni v začátcích kupečtí mládenci nebo učni, úředníčci, nicotky.

Dubové rostou pranic nevědouce z botaniky.

Š t ě p o v á n í .

V obchodě a průmyslu, kde k rozpoznání mužů není veřejných soutěží a diplomů, přihází se ve dnech nebezpečí, když osud domu jest ohrožen, že rozhodnutí, jež přinášívá spásu, bývá našeptáno láskou nebo rozmarem.

Otázka nástupnictví nejčastěji uvolní tyto skvělé vzpružiny. V hodinu, kdy dům bývá zbaven své hlavy, vdova mívá často vnuknutí, jež bývají opravdovými objevy mužů. Ba stává se, že vdova, vkládajíc do hry podivuhodný smysl dohadný, vyvolí nástupce tím lépe, protože asi hledala v témže muži ředitele i milence. Neusmívejte se; když krok za krokem zjišťujeme velmi šťastné volby, jež vděčí tomuto prostředku, vzbuzují jen soucit metody, beroucí útočiště ke školským vysvědčením.

Filosof, jenž bude pokoušen krásnou látkou o Metafysice Záležitostí, necpomene viděti ve výběru vdovině zjevný projev sil tajemných, jež pojišťují podnikům jejich trvání. Nehledejme tak vysoko. V těchto slavných obchodních domech, v nichž vrchní nad oddělením novinek, vrch-

ní nad sklepy vinopalny nebo menší úředník banky stali se manžely vdovy nebo gigoly ženy manžela znaveného, dáma nebyla v události než nevědomým nástrojem nějakého ctižádostivce, jenž cítil, jak v něm vrou všechny schopnosti vůdčí hlavy. Ano, opravdu, nebyla ničím jiným než vásou vyvolení.

Dubové rostou . . . Rostou ještě výše, když na jejich vyčerpaném pni láska roubuje bujarou ratolest.

C h v á l a O p t i m i s m u .

Vážní lidé s geometrickými tvářemi, jimiž jsou mužové záležitosti, mají v ošklivosti už pouhé slovo optimismus. V jejich tlusté neznalosti příčin pessimismus se jim zdá jaksí nejjistějším ochráncem a pomocníkem pokladny; ale slova mají hodnotu, a slovo optimismus má hodnotu velmi vzácnou. Jest totiž optimismus podivuhodným talismanem zdaru; má v oblasti činu okouzlující sílu, která dovoluje nejplodnější realisace.

V literatuře, v umění mohl pessimismus stvořit krásná díla; tady by nesel leda zkázu.

Činím prostou otázku: byl by nějaký pessimista prorazil kanál Suezský?

Slyším námitku: a Panama?

Odpovídám na ni: Byla proražena . . . s poněkud větším optimismem.

Vynálezce.

Obecně se opakuje, že vynálezci nebohatnou. To proto, že tito básníci praktična jsou přese vše toliko básníky. To proto, že dar vynálezu a umění vynález realizovali setkávají se jen málokdy v témže duchu. Bylo by moudré jednati s vynálezci jako naši Perigordští sedláci s prasaty slídícími po lanýžích: odeženou je holemi, jakmile lanýže objeví.

Kompetence. (Znalci.)

Jest dlouhá kapitola o oslovinách Vysoké Kompetence. (Odborných Znalců) od hrubých omylů ve veřejných soutěžích až ke groteskním tvrzením akademií. Celý božtin by na to nestačil, aby se sebraly jen od doby, kdy Akademie Věd prohlásila slavnostně, že telefon nebude nikdy ničím jiným než hračkou, bez praktického použití.

V podnicích se napáchala knižní věda tolik zkázy jako prostá nevědomost. Právě proto třeba se stříci učencův z Institutu, kabinetových geologů a profesorů od černé školské tabule. Neboť jsou-li bezpečné metody na zničení nějaké těžby, není snad metody rychlejší, než dopřáti sluchu nášeptům pontifiků.

A co pravda? Běží-li o dolování, utecte se o radu k dobrému prospektorovi, jehož bedra se pekla na suro-

vém slunci sierry, a jde-li o průmysl, poradte se s dilo-
vedoucími továrny, s chemiky laboratoře, s inženýry hutí.
Potom, když jste je všechny vyslechli, ponechte vlastní
rozhodnutí některému dobrému dozorci nebo správčímu,
vůbec administrátorovi, jenž neumí nic než pořádati.

Sem zvláště, do správy nějakého podniku nepřipusťte
nikdy nějakého kompetentního znalce. Eh nikoliv, toho
není třeba, právě tak jako netřeba vědět kuchaři, má-li
ustrojiti kambalu, že náleží do řádu ryb měkkoploutvých.

ZEMĚ PHYNANCIE

První Čtení
z Kursu Vyšší Ekonomie.
přednesené v Posvátném Kollegiu
Jeroboámem.

SLEČNY,
DÁMY,
STAŘÍ PÁNOVÉ.

Dlouho trvala pře o to, zda Vyšší Ekonomie jest vědou nebo uměním. Otázka ta jest dnes rozřešena: Vyšší Ekonomie jest uměním, neboť jest to umění, a jedno z nej-subtilnějších, jak to udělati, aby bubliny byly považovány za lucerny.¹⁾

Vyšší Ekonomie jest blyštící se stelivo, na němž se

¹⁾ Obraz založen jest na frási: *Prendre des vessies pour des lanternes*, což jsme přeložili doslovně; znamená to: *hrubě se klamati*.

roztahuje Zlaté Tele. Toť Bible boháčů, Kniha Ospravedlnění Kapitálu, Důvod jeho důvodů, Zlatá Plutova Koruna.

Dříve než přistanete k Zemi Phynancii a než ji budete prozkoumávat, záleží na tom, byste poznali obyvatele těchto podivuhodných zemí. Právě proto začneme tyto přednášky seznámením se s Personálem Phynancie.

Personál Phynancie obsahuje:

1° Všechny krále Vyšší Ekonomie, krále železné, krále měděné, krále šunkové, krále tylové, krále kovů, látek nebo potravin, monarchy mocné, kteří odívají, svlékají, živí, zahřívají a bytem opatřují miliony poddaných.

2° Velekněze Phynancie, objevovatele phynančních tajemství, zasvěcovatele do vyšších pravd, obecně známé pod jménem Ekonomistů Znameníťch.

3° Peněžníky ve vlastním smyslu slova.

4° Podnikatele Phynancie, kteří se dělí ve dvě skupiny:

a) Šilhavce.

b) Červivé.¹⁾

5° Zprostředkovatele Phynancie a vůbec nespočetný lid Phynancie.

Dnes budeme blíže studovati velekněze Phynancie.

¹⁾ Obě skupiny a) i b) jsou podezřelí: šilhají po cizím majetku, vypůjčují a neplatí dluhů, bankroťáři.

Monopol objevování tajemství Phynancie náleží Ekonomistům Znameníťm.

V opak pedantů literatury pedant Phynancie jest oděn elegantně a těší se velmi dobré pověsti. To proto, že vskutku Vyšší Ekonomie jest vzácným uměním, jež dovoluje jisti svému hlasateli ze skvostného nádobí, odívá ho podle nejnovějších mod a zařizuje ho nábytkem podle nejstarších stylů. Vyšší Ekonomie jest umění cizopasně, jež se vynasnažuje zhustiti v axiomata všecky vznešené činy a zločiny plutokratů, z jichž mísy jí Ekonomista Znameníť.

Před padesáti lety p. Thomas Graindorge, majitel závodu s nasoleným vepřovým v Chicagu, přišed do Paříže, najmul si za smluvený plat p. Taina a diktoval mu své dojmy z pařížského života. Kdyby p. Graindorge zavítal dnes do Paříže, nevzal by si na to p. Bergsona, nýbrž p. Edmonda Téryho.

Úřadem Ekonomisty Znameníťého jest psáti knihy. Není na světě nic neznámějšího než dílo nějakého ekonomisty znameníťého, a nikoho, kdo by méně znal, než jeho autor.

Ekonomista Znameníť žije ze statistik. Poněvadž statistika jest podstatou čímsi zároveň ztuhlým a kujným, Ekonomista Znameníť ji bere, obrací, mění její formu, její účel. Jest podoben starému pensistovi, jenž na svém soustruhu dělá ze starých prken věšáky na utěráky, etažery, taburety a spoustu jiných zbytečných předmětů. Ekonomista Znameníť chopí se statistiky, rozřeže ji, přiseká,

zadlábné ji na jinou statistiku, na dvě jiné, na celý řetěz statistik. Ze své statistiky osekane nebo nafouklé, roztažené nebo stažené, udělá zbraň do boje nebo haštoše; jindy se zase spokojí tím, že ji rozšlape v marné úvahy anebo srovná v přehledy bez důvtipu.

V naší příští lekci pustíme se do studia statistiky jakožto základní látky Ekonomisty Znamenitého. Prozkoumavše ji ve stavu surovém, budeme sledovati ve všech jejích proměnách tuto látku obzvláště tvárnou, jež se natahuje, stahuje, napuchá, nadýmá se až v podoby nejděsivější a dá se hnísti podle forem plných svůdnosti. Každý se bude moci naučiti míchat¹⁾ s užitkem toto důmyslné těsto: statistiku, vrtošivou souložnici ekonomistů znamenitých.

Na Papíře.

Všechny sázky, neústupně zdvojované, mají úspěch, zkouší-li je kdo vindrami nebo fazolemi. Všechny podniky prospívají podle referátu inženýra nebo znalce, zvoleného zakladatelem společností. Jsou tu na papíře hry oslňující a skvělé parády, jež odpovídají skutečnosti právě tolik jako představování papírových praporků vojevůdcem vlastního pochodu armády v poli.

¹⁾ Franc. *tripoter* má též význam: *speculovati na burse, dělati šejdířské obchody, lichvařiti.*

P e n í z e .

U okének Phynancie přijímají se peníze papírové, vra-
cejí se však jen peníze opičí.¹⁾

P a n e n s t v í .

Staví-li se ráda na odiv nějaká maitressa, již počet jejích
milenců učinil slavnou, finančník má stavovský předsudek
o záležitosti panenské. Nemluvte mu o záležitosti, jež se
tahala. Nezná důvodu, proč ji jeho kolega odvrhl; ale
tento důvod mu stačí.

N e p ř í t e l .

Úspory mají velikého nepřítele: dobrý podnik. Kolem
dolu, jemuž se daří a který vynáší stokrát svůj kapitál,
vznikne brzy padesát nových dolů, jež pohltnou dvěstěkrát
tento kapitál.

P o s l e d n í Č t v r t - H o d i n k y .

Svět, o němž mluví Baudelaire, svět, v němž činnost
není sestrou snu, není světem finančníků. Tady činnost

¹⁾ franc. rčení *payer q. en monnaie de singe* znamená *vysmáli se někomu*.

jest siamskou sestrou snu, do té míry, že se neví nikdy, co ve rčeních peněžníků jest snem a co skutečností: jediný svět, v němž realisace, právě realisace peněžní odbývají se v plném snu, v podivuhodném Edenu, v jakémsi průmyslovém a dolovém Eldoradu, Zemi Všehojnosti, v níž všemu se daří, všechno jen jen kyne, v Zemi Hor a Divů, do níž nás přenáší jako do východní pohádky prospekt finančníků.

Země lupičů, řeknete? Neupřílišujme, a uchovávejte si své přísnosti pro velké úvěrní ústavy, budme shovívaví k finančníkům podnikání, přeupřímným dobrákům, jejichž podivné mravy pocházejí prostě odtud, že kráčeji za bílého dne ve svém hvězdném snu.

Pro jejich ustavičné illuse jest jedna omluva: že totiž krásný sen těchto procitlých spáčů byl prožíván jinými, že podivuhodný podnik, o kterém myslí, že ho již mají, byl před nimi a bude po nich, že takové zjevy, jako když z tisíců franků se stanou statisíce nebo miliony, jsou již známy v Zemi Phynancie, a že tento zjev se dosti často obnovoval, abychom mohli sestaviti dlouhý seznam těchto údivných dobrodružství. Kdo vám řekne, že podnik, který vám dnes kde kdo vychvaluje, není právě ten, který prodlouží o řádku oslňující ten seznam? Všichni tomu věří a právě to jest příčinou tolika pohrom.

Vizte však, co jest velkou bídou v Zemi Phynancie. Jest po výtce zemí přeludů, v níž jste odsouzeni stále kráčeti

za fatou morganou, poněvadž nikdy nevíte, než k ní dojdete, zda toto vzdušné zrcadlení nebude realitou nebo toužená realita illusí. Třeba jít až na konec, až uvidíte, jak všechny tyto kouzelné zjevy mizí jako pára. Aspoň jste po celou dlouhou cestu postupovali k zázračné oase, k čarovnému městu; mohli jste počítat jeho věže a minarety. Přelud trval celé hodiny a zklamání v poměru k tomu jen několik vteřin. V okamžiku, kdy krásné vidění se hroutí, hledáte kolem sebe vůdce Phynancie, který vás zavedl až do této pouště: on též zmizel.

Všechna válečná věda záleží v tom, byste dodrželi o čtvrt hodiny déle než nepřítel; celé umění finanční: abyste o čtvrt hodiny spíše utekli.

Šediví Sultánové.

Jsou však také finančníci bez illusí jako jsou falešní básníci. Těmito vystřízlivělými hodnotáři jsou Velcí Strážcové Úspor, kteří zasedají ve správních radách velikých úvěrních ústavů, trůníce nad strašnými spoustami bankovních vkladů. Co těmto záleží na snu spekulacním nebo na spojení velkých podniků? Peníze u nich uložené jsou tu všechny dobytý a při řízení jejich proudění po světě uvázne jim více zlata za nehty než krve na prstech sultánů rudých.

Zatím co v našich bouřlivých a žehravých demokraciích

několik lidí se hašteří o marné ouřádky při Vládě, vizte ve stínu pravé mocnáře Francie, tyto šedivé sultány, jejichž jména jsou skoro neznáma, jichž tváří nikdo nezná a u nichž nikdo netuší strašné ničivé síly, již třímají ve svých rukou.

Ale kdo je tam dosadil, ptáte se? Právě proto, že si nikdo neučinil této otázky, ztrácí Francie každého roku několik miliard.

Veliký Večer.

Bezejmenný. Toliko Společnost jest bezejmenná; neboť ve skutečnosti ve správných radách železnic, bank a velkých podniků stále a stále táž jména se vyskytují. Což jest toliko sto těchto mocných lechů Francie, těchto pánů jejího úvěru, jejích komunikací, jejích dolů, všech jejích živoucích sil, těch uchvatitelů, kteří s několika sty tisíci akciemi drží v otroctví miliony a miliony obligací, těch vysokých baronů Phynancie, kteří utlačují obecný zájem, by sloužil jejich zájmům a jejich dividendám?

Slovo finanční feudality, jež se stalo obecným rčením, jest velmi správným obrazem. Nuže, poněvadž historie se opakuje, jest nám dovoleno s výše cimbuří hradů nedobytných pokladen zahlédnouti v pláni lucerny z 89tého.

ZÁVĚREK.

Klíč království Phynancie byl ukován jedním filosofem: autor *Metafysiky Lásky* illuminoval hlubokým slovem všechnu metafysiku záležitostí. Věta Schopenhauerova: „Svět jest moje představa“,¹⁾ jež uzavírá všechnu poesii a všechno umění, vysvětluje také všechno peněžnictví.

Sen letní noci, Othello, Don Quichotte, Lidská Komedie, Galantní Slavnosti, devatero Symfonií, tolik světů, jež jsou skvělými představami takového Shakespeara, takového Cervantèsa, Balzaka, Watteaua nebo Beethovena.

Svět jest moje představa, mohli by též říci finančníci. Neboť Atheny a Benátky Shakespearovy nebo Galantní Slavnosti Watteauovy nejsou již Athenami a Benátkami historie nebo naším XVIII. stoletím, jako Rusko našich finančníků nebylo Ruskem moderním. Jen na čarovnou myšlenku našich bankéřů poskytlí jsme úvěr 26ti miliard a Rusko skutečně nám odpoví. A kolik jiných miliard, obětovaných chimerické představě dolu nebo plantáže, rozsáhlým bankovním podnikům, z nichž těžily toliko banky.

¹⁾ V dalším dlužno proměňovati i v „představení“ (divadelní).

Suez, koncepce jednoho muže, byl podivuhodnou realisací, Panama, představa finančníků, žalostně ztroskotala.

Svět jest moje představa, mohl bych i já říci. A mou představou jesti, arci ve světě lepším, k němuž tíhnou naše úsilí a naše dychtění, úplné zmizení finančníků, vyhnání jich na nějaký pustý ostrov, na jaký jindy byli vysazováni Cařihradští psi.¹⁾

Cítím a vidím, že v ten den udělali bychom velký krok k onomu snu blaženosti, jímž si mnozí vtipní lidé dobírali lidstvo; cítím, že s nimi by zmizela veliká část zla, jímž jsme sužováni; že by se méně myslilo na peníze, když by jich tu již nebylo, aby mámili lidi všemi těmi vynálezy k snadnému získání bohatství; že by se snilo méně o koloniálních výpravách, když by jich tu již nebylo, by spekulovali s dobytými kraji; že mír světa byl by v menším nebezpečí, když by jich tu již nebylo, aby vypisovali trhy na lichvaření ve velkém, by jitřili národy, vkládající na ně svou ekonomickou svrchovanost; že konečně ani bubák militarismu nemohl by už hroziti, když by nebylo ruky, která tahá za nitky.

Svět jest moje představa. Světem jsou pro mne finančníci a moje představení se končí jako tragedie, jež dbají své vážnosti, smrtí všech mých osob.

D o z n á m k a v y d a v a t e l s t v a :

pod čáru k ¹⁾ na strán. 94.

¹⁾ Po tomhle, milý Jeroboame, marně dychtíš. Finančnictví jest vkořeněno do půdy tohoto Času, aby pojem hojnosti a štědrosti Boží ani ve vedrech a suchoparech tohoto Pátku nevymizel z mysli lidských. Vždyť Bůh a bohatství má týž kořen. Jest přímo pojata do úradků Božích, do Pašiji tohoto Velkého Týdne, do tohoto věku Pláčů Mateřiných a Utrpení Synových. Vztahuje se totiž k těm místům Pisma a Kruhů, kde jest řeč o převracení stolů penězoměnců v chrámě — slyšíš, ó Jeroboame? — *toliko* v chrámě, nikoli mimo chrám, venku na trzích, na burse, kde slouží Pánu za obrazy jeho tvůrčí činnosti. Vztahuje se k měšci, jejž nosí kletý apoštol jen v duchu Zákona Starého, pranic nedbaje, že éra Milosti se přiblížila, pak k těm třiceti stříbrným, za něž prodáno bylo Kníže Pokoje, jakož i k těm, za něž bylo potom koupeno pole hrnčířovo k pohřbívání poutníků Božího Hrobu. Nevymizelť měšec ani v dobách Apoštolských, kdy vypadl z lakotných prstů nehodného Zrádce té služby; bylť sebrán a vložen, arci prázdný, do teplých rukou třináctého, jménem Matěje, o němž jest známo, že jej vždy měl plný a že dosud rozdává a ledy seká. (Asi proto, že tento třináctý apoštol se přičiňoval, aby slunce nezapadlo nad plností jeho měšce, jako nemá zapadat nad hněvivostí naší, a že večer měl jej vždy již *prázdný*, bojí se dnešní křesťanští střádalové třináctky.) Ale co potřebujeme choditi pro důkazy do minulosti? Což neproměnil se měšec v tabernákule Raifaisenek? Což netrvá a neslibuje trvati mnohem více než jindy, jda za jedno s neochvějným dogmatem o trvání samé Církve, založené na skále? Netřeba nám sháněti více důkazů.

Záleží arci na tom, co a jak kdo s penězy začne a vykoná. Finančníků

(ať podařených nebo nepodařených) ve smyslu Jeroboamově by nebylo, kdyby se poněkud stáhly žádosti po statku cizím, kdyby nebylo uzákoněných lichvářů a zlodějů v závětrí stran, kdyby se poněkud pochopila zabezpečující hlubokost a osvobozující vysokost svatého Textu:

*„Čiňte sobě přátely z mamony nepravosti; aby kdyžbyste zhy-
nuli, přijali vás do stanů věčných. Kdo v nejmenším jest věrný, i ve
větším věrný jest; a kdo v mále jest nepravý, i ve větším nepravý
jest. Jestliže tedy v mamoně nepravé věni jste nebyli, kdo vám svěří,
co pravého jest? A jestliže v cizím věni jste nebyli; kdo vám dá,
co vašeho jest? . . . Nemůžete Bohu sloužiti a mamoně.“ Slyšeli
pak to, kteříž byli lakomí, a posmívali se Jemu. (LUK XVI, 9—14.)*

OB SAH

Finance bez zápalu blan mozkových.

Úvod	9
<i>Záležitosti</i>	13
<i>Variace na známé nápěvy</i>	17
<i>Záležitosti jsou Záležitosti</i>	17
Týž refrén	18
Peníze druhých	20
Rehabilitace	20
<i>Správky vlněných ponožek.</i>	23
Oběť	23
Zákon na faráře	23
Definice	24
Podíly zakládajících členů	24
Aforismy o štíce	25
Kapitál	26
Král zahaleč	26
Zlá sudička	28

<i>Kůň Phynanci</i>	31
Ústrojí bursy	32
Hřbitov Phynanci	33
Katoblepas	37
Po jisté četbě	38
Břicho Phynance	39
Dáma Phynanci	40
Potomek Phynancie	41
Palác o Čtyřiceti Sloupech	43
<i>Cizopásci Phynancie</i>	45
Strašidla	45
Vlk pastýřem	46
Tituly	47
Pan Ekonomista Znameníť	47
Peněžní zprostředkovatelé ve svých hlavních typech	50
Muka Nadějí	55
<i>Neužiteční pomocníci</i>	61
<i>Zákon a proroci</i>	65
Ritus	66
Hastroš	70
Obchodní soudy	72
<i>Exegese</i>	75
Jidáš	75
<i>Krásné dobrodružství</i>	79
Velký Tentononc	79
Dubové	80

Štěpování	81
Chvála Optimismu	82
Vynálezce	83
Kompetence. (Znalci.)	83
<i>Země Phynancie</i>	85
Kurs Vyšší Ekonomie	85
Na Papíře	88
Peníze	89
Panensství	89
Nepřítel	89
Poslední Čtvrt-Hodinky	89
Šediví Sultánové	91
Veliký Večer	92
<i>Závěrek</i>	93

KURS 11.

v září l. p. 1925.

Z FRANČINY PŘELOŽIL

JOSEF FLORIAN

TISKEM

VIKTORA DVOŘÁKA

V MOR. BUDĚJOVICÍCH

NA SKLADĚ U

MARTY FLORIANOVÉ

VE STARÉ ŘÍŠI NA MORAVĚ

DEO GRATIAS

